מאַרשאַל פּילסודסקי׳ס קאַבינעט דעמיסיאָנירט

Lodzer Tageblat № 274 | Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem | פּרייז 15 גראָשען

לאָדזשער טאָגעבלאַט

היינט 8 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אדמיניסטראַציע 10047.

זונטאָג, פּ׳ וישלח י׳ כסלו תרצ״א || 30 listopada 1930 r. || 23-טער יאָהרגאַנג

עטופי אבל הננו מודיעים על מות אחרי מחלה קצרה בעלי, אבינו, אחינו, גיסנו ודודנו

נ״ע

אהרן ב״ר יעקב ז״ל וואַרכיוועקער

בשנת 52 לימי חייו.

ההלוי׳ תהי היום, ביום א׳ י׳ כסלו תרצ״א בשעה 12 בצהרים מבית-האבל רחוב גדאַנסקאַ 42

המתאבלים.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער געשעצטען פריינד **יצחק קאַצענעלסאָן** און זיין גאַנצער פ אַ מ י ל י ע צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאָטער, דעם אויסגעצייכענטען יוד און העברעאישען שריפטשטעלער

נ״ע

יעקב בנימין קאַצענעלסאָן

ד׳ ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

י. אוגער און פרוי

די ברידער **קאַצענעלסאָן** און דער גאַנצער פאַמיליע צוליב׳ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאָטער, דעם העברעאישען שריפטשטעלער נ״ע **יעקב בנימין**

דריקט אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל

דרוקעריי „קולטורא״

אינהאַבער: מיימאַן און ראַפּאָפּאָרט

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז גע-שטאָרבען אין עלטער פון 64 יאָהר אונזער הייסגעליבטע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער, שוועסטער און טאַנטע

נ״ע **גליקע** אשת ר׳ מעני׳ ז״ל **ראָזענבוים**

(נכד המפורסם ר׳ מרדכי גבאי ז״ל)

די לויה קומט פאָר היינט זונטאָג י׳ כסלו תרצ״א 12 אַ זייגער מיטאָג פון טרויער - הויז, 6-טער שערפּיען (בענעדיקטאַ) 12, וועגען וואָס עס מעלדעט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע

אחרי מחלה כבדה וממושכה מתה אלינו אשתי האהובה. אמינו היקרה, כלתינו, אחותנו וגיסותנו

נ״ע

מאַשאַ העלמאַן

אשת ר׳ מאיר נ״י

(מבית שאַפּאַטשניק) בשנת 34 לימי חייה

ההלוי׳ תהי׳ היום ביום א׳ י׳ כסלו תרצ״א בשעה 12 בצהרים מבית-האבל רחוב קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 46

משפחתה המתאבלת.

ראש חדש כסלו איז אין אָנטווערפּען נפטר געוואָרען מיין איניגסטגעליבטער מאַן, אונזער איבער-אַלעס געליבטער פאָטער

נ״ע

שמעון ב״ר שלמה ז״ל שאַפּירא

(געוועז. פאַבריקאַנט און מאַניפולאַנט אין לאָדז)

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען אין עלטער פון 67 יאָהר, און געבראַכט געוואָרען צו קבר ישראל זונטאָג ג׳ כסלו אין פּוטטע (האָלאַנד), וועגען וואָס עס מעלדען:

די טרויערנדע פרוי, זיהן און טאָכטער.

צאָהן-אַרצט

Jakób Karmazyn

Południowa 2

פאַר פערזיכערטע פון קראַנקען-קאַסע ביים בעשטעלען קינסטליכע ציין ווערען די קראַנקע ציין אַרויסגענומען און געהיילט אומזיסט. 2484

Dr. med. P. MARKOWICZOWA

ספעציאַל-אַרצט פאַר הויט און וועגערישע-קראַנקהייטען

האָט זיך איבערציגען אויף די

Zawadzka 14, telef· 166-35

נעמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 4 ביז 8 אָוו.

הייל-קאָסמעטישער-קאַבינעט

Dr. med.

H. Krauskopf

אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

זגיערזשער 16 טעל. 113-47. נעמט אָן פון 4—7

בעקאַנטמאַכונג

היינט, זונטאָג, דעם 30 נאָוו. 4 אַ זייגער אָוו. קומט פאָר אין לאָקאַל פון ספּאָרט-פעראיין „הכח״, פּיעטריקאָווער 83 די יעהרליכע אַלגעמיינע

גענעראַל - פערזאַמלונג

פון „לינת הצדק״

מיט פאָלגענדע טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואַהל פון איין פאָרזיצענדען מיט אַסעסאָרען, 3) בעריכט פון פערוואַלטונג און טעטיגקייט, 4) בעריכט פון דער רעוויז אָנס-קאָמיסיע, 5) בודזשעט פאַר 1931, 6) וואַהלען, 7) פרייע פאָרשלאַגען

בעמערקונג: ביי נישט גענוגענדע צאָהל מיטגלידער וועט פאָרקומען צום צווייטען טערמין ביי יעדע צאָהל מיטגלידער אום 6 אַ זייגער אָוונד.

פ. ס. קיין איינלאַדונגען ווערען נישט אַרויסגעשיקט.

די פערוואַלטונג.

ערשיטערט פונ׳ם אונערוואַרטעטען גרויזאַמען טויט פון אונזער ליבען, האַרציגען, גוטען פריינד

יצחק וואַלאַך נ״ע

דריקען מיר אויס דער שווער - געטראָפענער פרוי און קינדער אונזער טיף-עמפפונדענעם מיטגעפיהל.

זיין איידעלע, צאַרטע פערזענליכקייט וועט אייביג פערבלייבען אין אונזער זכרון.

שרה און ליב קאַרפּאַווסקי

בלב נשבר ונדכה הננו מודיעים ע״ד האסון הגדול שקרנו בהלקח מאתנו עטרת ראשנו האיש הישר באדם, החסיד המופלג בתורה, ירא שמים המצוין במעלותיו התרומיות

נ״ע **יצחק שמואל** ב״ר יהושע ז״ל **פריידענרייך**

נכד הרב מקאָנסטאַנטין (הנקרא יצחק שמואל וואַליצר) בשנת 81 לימי חייו.

ההלוי׳ תהי׳ היום יום א׳, י׳ כסלו בשעה 12 בצהרים מבית-האבל ווסכודניה 25.

המתאבלים עליו מאין הפוגות:

בניו, בנותיו, חתניו, כלותיו, נכדיו, ניניו, אחיו, גיסיו ומשפחתו

Dr. Med. E. Reicher

ספעציאַל אַרצט

פאַר הויט האָר און וועגעריש קראַנקהייטען

דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטרא-[illegible]

פּאָלודניאָווא 8 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8—11

פריה און 5—9 אָוונד. זונטאָג פון 9—1 מיטאָג.

פאַר אומבעמיטעלטע [illegible]

Dr. Niewiażski

ספעציאַליסט

פאַר סיפיליס, טריפער און מ ע נ ע ר-ש וו ע כ ע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

פאַר דאַמען ספעציעלער וואַרטע-זאַל.

אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה און פון 5 ביז 9 אָוו.

Dr. med.

G Gersztajn

ספעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען

Traugutta 12 (טראַוגוטאַ)

Telefon 175-10

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אָוונד.

Bank Spółdzielczy

Kupców i Przemysłowców

w ŁODZI

Spółdz. z ogr. odpow. — Tel. 136-46 i 188-34

39 צעגעלניאַנאַ 39

פראַנט 1-טער שטאָק | פראַנט 1-טער שטאָק

נעמט אָן וועקסלען, פראַכטען און פערשידענע דאָקומענטען אויף אינקאַסאָ אויף אַלע פּלעצער אין גאַנץ פּוילען ביי אַ מינימאַלער פּראָוויזיע און צאָהלט אויס דעם זעלבען טאָג, וויזט איבער געלד אויף גאַנץ פּוילען, נעמט אָן וקלאַדען איינלאַגען, נדן-געלדער און קלענערע אָפּשפּאָרונ-גען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאַכט די קאָנטאָ און גיט אַרויס אַוואַנסען אויף אינקאַסאָ

ערלעדיגט אַלץ פּינקטליך און רעעל.

די באַנק איז אָפען פון 9 ביז 2 מיטאָג

פּאָלק. סלאַוועק דעסיגנירט אַלס פּרעמיער

דער צוזאַמענשטעל פֿון קאַבינעט וועט גרינדליך געענדערט ווערען. — עס זאָל געשאַפֿען ווערען א סעקרעטאַריאַט פֿאַר די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען

פּראָפֿ. אשכנזי אָדער דעפּוטאַט ראָזמאַרין בראש פֿון מינדערהייטס־סעקרעטאַריאַט?

ערב דער רעקאָנסטרוקציע פֿון קאַבינעט

װ אַ ר ש אַ, (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט 10 פֿריה איז דער דעסיגנירטער פּרעמיער פּאָלק. סלאַוועק געקומען אין בנין פֿון מיניסטאָרען־ראַט. װי מען שמועסט האָט פּאָלק. סלאַוועק שוין אָנגעהויבען די אונטערהאַנד־לונגען מיט אַ רייה פּערזאָנען, וועלכע וועלען עווענטועל אַריינגעהן אין נייעם קאַבינעט.

װי מען איז זיך משער, וועט די רעקאָנסטרוקציע פֿון קאַבינעט זיין א ווייט־געהענדיגע. וועגען די פּערסאָנאַלע ענדערונגען פֿון די בעזונדערע רעסאָרטען, געהען אַרום פֿערשידענע קלאַנגען. די סיטואַציע וועט פֿולשטענדיג אויפֿגע־קלערט ווערען אין די נאָהענטסטע טעג.

פּאָלק. סלאַוועק פֿיהרט שוין אונטערהאַנדלונגען צו בילדען דעם נייעם קאַבינעט

װ אַ ר ש אַ (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער פֿרייטאָג־דיגער פֿערטרויליכער זיצונג פֿון מיניסטאָרען־ראַט האָט מאַרשאַל פּילסודסקי ערקלערט, אַז צוליב זיין שלעכטען געזונד־צישטאַנד וועט ער זיך אָפּגעבען אין דימיסיע צוזאַמען מיט'ן גאַנצען קאַבינעט. ער האָט שוין וועגען דעם מיטגע־טיילט דעם מלוכה־פּרעזידענט, וועלכער דעסיגנירט אַלס פּרעמיער פּאָלק. סלאַ־וועק'ן.

מאַרשאַל פּילסודסקי האָט צוגעזאָגט, אַז ער לאָזט איבער פֿאַר פּאָלקאָוו. סלאַוועק גענוג צייט אויף צו בילדען דעם קאַבינעט. דער איצטיגער קאַבינעט וועט זיך דאַן אָנגעבען אין דימיסיע ווען פּאָלק. סלאַוועק וועט זיין פֿערטיג מיט'ן פֿאָרמירען דעם נייעם קאַבינעט.

סעקרעטאַריאַט פֿאַר מינדערהייטס־ענינים

זאָל געשאַפֿען ווערען ביי דער רעגירונג

װ אַ ר ש אַ (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) עס געהען שטאַרקע קלאַנגען, אַז די רעגירונג האָט בדעה צו שאַפֿען אַ סעקרעטאַריאַט פֿאַר מינדער־הייטס־ענינים. אַלס קאַנדידאַטען ווערען אָנגערופֿען די נעמען פֿון פּראָפֿ. אשכנזי, ד"ר ראָזמאַרין א. א.

גרינבוים אָדער פֿאַרבשטיין?

היינט די דעציזיע

װ אַ ר ש אַ, (טעלעפֿאָניש פֿון אינזער קאָרעספּאָנדענט) היינט קומט פֿאָר אַ זיצונג פֿון ציוניסטישען פּאַרטיי־ראַט, וואָס וועט בעשלאָסען ווער עס זאָל אַריין אין סיים גרינבוים צו פֿאַרבשטיין.

געשטאָרבען דער געוועזענער דעפּוטאַט אייזענשטיין

ל ע מ ב ע ר ג, (טעלעפֿאָניש צום „לאָדזער טאָגעבלאַט") היינט איז דאָ פּלוצלינג געשטאָרבען פֿון אַ האַרצשלאַג דער געוועזענער יודישער דעפּוטאַט אין די לעצטע צוויי סיימען און קאַנדידאַט צום איצטיגען סיים, קאַראָל אייזענשטיין.

וויטאָס און קיערניק רעזיגנירען פֿון זייערע מאַנדאַטען

דעפּוטאַט פּוטעק בעפֿרייט פֿון תפיסה

װ אַ ר ש אַ (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דעפּ. פּוטעק איז היינט בעפֿרייט געוואָרען אויף קויציע. די דעפּוטאַטען וויטאָס און קיערניק האָבען זיך אָפּגעזאָגט פֿון זייערע מאַנדאַטען.

פּרעזידיום פֿון ראַדאָמער מאַגיסטראַט פֿער'משפּט צו תפיסה

ר אַ ד אָ ם, (טעלעפֿאָניש צום „לאָדזער טאָגעבלאַט") היינט איז דאָ פֿאָר־געקומען אַ פּראָצעס געגען פּרעזידיום און אייניגע ראַטמענער פֿון ראַדאָמער שטאָט־ראַט, וועלכער איז אויף אַ זיצונג שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען דער רע־גירונג פֿאַר שלעכט בעהאַנדלען די אַרעסטירטע געוועזענע דעפּוטאַטען אין דער בריסקער תפיסה.

עס זענען אָנגעקלאָגט געוואָרען דער שטאָט - פּרעזידענט זענצענעווסקי, וויצע־פּרעז. אוזשעמבלאָ און לאָוניק אַנזשעלעווסקי.

דער פֿערטיידיגער אַדוואָק. בערענסאָן האָט פֿאָרגעשלאָגען, אַז עס זאָלען אַרויסגערופֿען ווערען אַלס עדות דעפּוטאַט ליבערמאַן. דאָס געריכט האָט דעם פֿאָרשלאַג אָפּגעוואָרפֿען און אַרויסגערופֿען דעם געוו. דעפּ. באַטשמאַנאַ.

צום סוף האָט דאָס געריכט פֿערמשפּט דעם שטאָט־פּרעזידענט, דעם וויצע פּרעזידענט און דעם לאָוניק צו 3 חדשים תפיסה יעדען. אייניגע ראַטמענער זענען פֿערמשפּט געוואָרען צו 1 חודש תפיסה.

אונצוטרוי־פֿאָרשלאַג געגען מאַקדאָנאַלד'ס רעגירונג דורכגעפֿאַלען

אויסגעמיטען דער גענעראַל־שטרייק פֿון די קוילען־אַרבייטער אין ענגלאַנד

הכנות צו די ערעפֿנונג פֿון לעגיסלאַטיווען־ראַט אין ארץ־ישראל

אונצוטרוי פֿאָרשלאַג געגען די לייבור רעגירונג אָפּגעוואָרפֿען.

ל אָ נ ד אָ ן, 29. (ספּעציעל צום „לאָדזער טאָגעבלאַט") דער פּאַרלאַמענט האָט היינט מיט די שטימען פֿון די ליבעראַלען אָפּגעוואָרפֿען דעם אונצוטרוי פֿאָרשלאַג געגען מאַקדאָנאַלד'ס רעגירונג.

אויסגלייך אין סכסוך פֿון דער ענגלישער קוילען־אינדוסטריע

ל אָ נ ד אָ ן, 29. (ט)

ווי עס ווערט געמעלדעט פֿון מאָנמע־ווודעס האָבען די אורגוואַישע אַרביי־טער פֿעראייניגונגען ערקלערט א גענע־ראַל שטרייק.

ל אָ נ ד אָ ן, 29. (ט)

די פּראָפֿעסיאָנעלע פֿאַראיינען פֿון די שאָטלענדישע קוילען אַרבייטער האָבען בעשלאָסען אָפּצוואַרפֿען די פֿאָר־שלאַגען פֿון די אַרבייטס־געבער. אין די שאָטלענדישע אונטערנעמונגען וועט די אַרבייט אָפּגעשטעלט ווערען פֿון זונטאָג מאָנטאָג אָן. 92,000 אַרבייטער ווערען גע־טראָפֿען פֿון שטרייק.

ל אָ נ ד אָ ן, 29. (ט)

דער פֿערבאַנד פֿון די בערג־אַרבייטער האָט טעלעגראַפֿיש אויפֿגעפֿאָדערט אַלע לאַנד־אָרגאַניזאַציעס, זיך צוצושטעלען צו די נייטיגע הכנות צום גענעראַל־שטרייק פֿון די קוילען אַרבייטער.

אַלע ענגלישע קוילען אַרבייטער ווע־לען זיך סאָלידאַריזירען מיט זייערע 300,000 שטרייקענדע חברים פֿון שאָט־לאַנד. דער גענעראַל שטרייק הויבט זיך אָן מאָנטאָג פֿריה

ל אָ נ ד אָ ן, 29. (ט)

די קוילען אַרבייטער זענען אין לעצטען מאָמענט איינגעגאַנגען אויף די געשטעלטע בעדינגונגען פֿון די קוילען פֿאַבריקאַנטען, אַזוי אַרום איז סוף כל סוף אויסגעמידען געוואָרען דער ריזיגער גע־נעראַל שטרייק פֿון אַרום א האַלבען מיליאָן קוילען אַרבייטער.

וואַהלען צום לעגיסלאַטיווען ראַט באַלד נאָך ניי־יאָר

י ר ו ש ל י ם, 29. נאָוועמבער (יט"א) די אַראַבישע פּרעסע טיילט מיט, אַז די וואַהלען צום לעגיסלאַטיווען ראַט, וועלען פֿאָרקומען אין די ערשטע וואָכען פֿון 1931. דאָס גאַנצע לאַנד וועט איינגעטיילט ווערען אין 4 וואַהל־קרייזען.

רעדאַקטאָר פֿון „סעוואָדניאַ" זיך אומגעקעהרט צום יודענטום

ר י ג ע. דאָס יודענטום אין ריגע האָט צו פֿערצייכענען א גאַר אומערוואַרטעטען „זיג". עס האָט זיך אין דער יו־דישער עדה אומגעקערט א שעפּעלע, וואָס האָט, לויט זיין פּאַס, יאָרען לאַנג געבלאָנדזשעט צווישען פֿרעמדע גלוי־בונגען.

געשעהען איז עס מיט א פּאָר וואָ־כען צוריק, ווען אין ריגער ראַבינאַט איז אין דער בעגלייטונג פֿון צוויי רעדאַק־ציאָנס־חברים דערשינען דער „סעוואָד־ניאַ" רעדאַקטאָר מ. ס מילרוד און אויס געדריקט זיין וואונש צוריק צו ווערען א יוד. דערביי האָט ער געמאָלדען, אַז אין האַרצען איינענטליך האָט ער קיינ־מאָל נישט אויפֿגעהערט צו זיין א יוד און זיין אינציגער וואונש איז, פֿאָרמעל עס צו פֿאַרלעגיטימירען.

די מאָטיווען, וואָס האָבען באַוועגען ה' מילרודן צו דעם דאָזיקען שריט זע־נען כל ספק דער נאַציאָנאַל יודישער רענעסאַנס; וועלכער האָט מיטגעריסען אויך איהם און געצוואונגען איינמאָל פֿאַר אַלעמאָל א סוף מאַכען צו „דער צווייזייטיקער לאַגע, אין וועלכער ער האָט זיך ביז איצט געפֿונען. מיט א פּאָר יאָהר צוריק איז איהם אָפּגעשטאָרבען דער פֿאָטער און אויפֿן טויטען בעט זאָל דער זון איהם האָבען צוגעזאָגט זיך אומצוקערען צום יודענטום.

עסטרייכישע רעגירונג אין דימיסיע

וו י ע ן, 29. נאָוועמבער (ט) די רעגירונג פֿון פּרעמיער וואָגמען האָט זיך אָנגעגעבען אין דימיסיע.

דער בונדעס־קאַנצלער האָט איבערגעגעבען די דימיסיע צו בילדען דעם קאַבינעט פֿיהרער פֿון די קריסטלער־סאָציאַלע ד"ר ענדער.

די ראָל פֿון דער אָפּאָזיציע אין נייעם סיים

„קיינער וועט איהר נישט שטערען צו קריטיקירען די רעגירונג"

זינט דעם נצחון פֿון „איינסעל" האָט אין די סאַנאַציע־צייטונגען אויפֿגערוכט דער „וואַהלערישער" סטיל, און מען פּראָוועט דאָרט ווייניגער און מען רעדט גיכער צו דער זאַך, ווי אַמאָל אויך די „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" האָט שוין איצט אויפֿגעוואָרפֿען דעם הויכען לי־דענשאַפֿטליכען סטיל פֿון איהרע לייט־אַרטיקלען און שרייבט סטאַטעטשנע, ווי עס פּאַסט פֿאַר איינעם, וואָס איז פּאַק־טיש דער תקיף און דעריבער קאָן ער רעדען רוהיג און געלאַסען.

די צייטונג שרייבט וועגען דער סי־טואַציע אינ'ם נייעם סיים און די ראָל, וואָס עס וועט דאָרט אויסקומען צו פֿיהרען די אָפּאָזיציע.

„קיינער — פֿערזיכערט דער סאַנאַ־ציע־אָרגאַן — וועט נישט האָבען קיין שטערונגען אַרויסצוזאָגען זיך זאַכליך און ערנסט וועגען זיינע אנשויאונגען איבער די האַנדלונג פֿון דער רעגירונג. די רעכט צו קריטיקירען און צו קאָנ־טראָלירען וועט פֿון קיינעם גאַנץ געוויס נישט אָוועקגענומען ווערען, מען וועט נאָר נישט טאָרען מאַכען פֿונ'ם סיים קיין מאַסען־לאָבוי און שטערער.. דאָס וועט מען נישט טאָרען... אָבער דערפֿון וועט די אָפּאָזיציע זעהר פֿיל געווינען. זי וועט פֿערוואַנדעלט ווערען אין אַנ'־אמת'ער פּאַרלאַמענטאַרישער אָפּאָזיציע. רכילות טרייבען אויף דער רעגירונג וועט מען נישט טאָרען, אָבער מאַכען איהר געריכטע פֿאָרוואורפֿען, ווען זי וועט זיך דאָס פֿערדינען — וועט קיינמאָל נישט פֿערווערט ווערען. פֿערקעהרט, דאָס געמיינזאַמע זוכען דעם אמת פֿון אונזער לעבען וועט שטענדיג זיין אַזאַ אויפֿגא־בע, אין וועלכער די אָפּאָזיציע וועט קענען נעמען א רעאַלען אָנטייל און פֿון קיינעם נישט געשטערט ווערען.

* * *

די לינקע אָפּאָזיציע, וועלכע האָט בעקומען דעם ערגסטען אָפּשניט ביי די וואַהלען, קאָן זיך נאָך אַליין נישט בערו־היגען און איהר פּרעסע זאָגט אַנ'איכה־ליד אויף דער דעמאָקראַטיע, וואָס איז חרוב געוואָרען אין פּוילען.

אין אַנ'אַרטיקעל „די מאַכט פֿון דער רעאַקציע", שרייבט דער „ראָבאָטניק" אַז דער מאַי־לאַגער האָט אַליין געטהון אָפּצורוימען פֿון וועג די דעמאָקראַטיע און צו מאַכען אַנ'אָפֿענעם וועג פֿאַר דער רעאַקציע

„אויף דעם ערשטען אָרט אין פּוי־לען — שרייבט דער „ראָבאָטניק" — ווייען איצט אַרויסגעטרעטען די פּרי־צים און מאַגנאַטאַריע. דער סימבאָל דערפֿון איז די קאַנדידאַטורען פֿון די ליבאָמערסקי'ס און ראַדזיוויל'ס אויף דער „איינסעל" ליסטע צום סיים, בעת די פֿאָרשטעהער פֿון די פֿאָלקס־גרופּען ווי וויטאָס און קערניק זענען געווען פֿערשפּאַרט אין ברוסק. דער פּויער האָט אין פּוילען פֿערלוירען א גרויסען טייל פֿון זיין איינפֿלוס. אויך די אינדוסטריע איילט זיך אונטערצושטיצען די „שטאַרקע מאַכט". „פּראַוודאַ", דער אָרגאַן פֿון די לאָדזער סאַנאַטאָרישע גרויס אינדוס־טריעלער ערקלערט פֿאַר וואָס זיי זענען פֿאַר דער סאַנאַציע, וואָרום פּילסודסקי האָט ערקלערט מלחמה דעם סאָציאַליזם די סאַנאַציע איז אויך פֿון פּויערן און אַרבייטער און זי דערנענטערט זיך צו דער ענדעקישער אידעאָלאָגיע. די ענדע־ציע איז נישט אַזוי שטאַרק פֿאַר א פֿער־שטענדיגונג מיט דער סאַנאַציע, וואָרום די פּאָליטיק פֿון דער רעגירונג, איז אָן איהר הילף אויך א רעאַקציאָנערע, און זייענדיג אין דער אָפּאָזיציע קאָן די ענ־דעציע רוהיג בויען איהר צוקונפֿט און פֿערבעהאַלטען פֿאַר זיך די רעזולטאַטען פֿון די הענט". לויט'ן „ראָבאָטניק" קומט אַלזאָ, אויס, אַז די סאַנאַציע איז פֿאַר א פֿערשטענדיגונג מיט דער ענדעציע נאָר דער בעל דבר, די ענדעציע בעשטעהט נישט אויפֿ'ן שידוך.

און אַז די ענדעציע איז נאָך אַליין מלא בעם אויף דער סאַנאַציע קאָן די־נען אַלס בעווייז דער אַרטיקעל אין דער ענדעקישער „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ".

דער ענדעקישער אָרגאַן מאַכט א פֿערגלייך צווישען די אויספֿיהרונגען פֿון מאַרשאַל פּילסודסקי אין זיין לעצטען אינטערוויאו און די רעזאָלוציעס פֿון ב. ב. קלוב.

„פֿון פּרעמיערס אינטערוויאו — שרייבט די צייטונג — איז צו זעהן, אַז דעם סיים ווערט אָנערקענט די רעכט צו פֿערנעמען זיך מיט פּאָליטיק אָבער גלייכצייטיג לייענען מיר אין דער דע־קלאַראַציע פֿון ב.ב.־קלוב, אַז דער קלוב שטעלט זיך פֿאַר אַנ'אויפֿגאַבע אויפֿצו־מונטערען די בעפֿעלקערונג, אַז זי זאָל זוכען דאָס גליק און די פֿרייד פֿונ'ם לע־בען די הויך פֿון דער קולטור, בילדונג און מענשליכען וויסען. איינפֿונדרעווען אינ'ם מענש דאָס געפֿיהל פֿון אַכטונג צו זיך אַליין און צו אַנדערע — דאָס אַלץ צוזאַמען איז די הויפּט־ליניע פֿון ב.ב."

די ענדעקישע צייטונג בעמערקט דער־ביי, אַז די דאָזיגע דעקלאַראַציע גיט דעם קלוב פֿון ב.ב. א כאַראַקטער פֿון א געזעלשאַפֿטליכער אינסטיטוציע און נישט פֿון קיין פּאָליטישען קלוב.

„פּוילען דאַרף איצט — פֿיהרט אויס די ענדעקישע צייטונג — מענשען און ריכטונגען, וואָס זאָלען איהר ווייזען די פּאָליטישע ליניע און נישט קיין קריי־לעך צו זוכען „גליק און פֿרייד" און געזעלשאַפֿטען וואָס האַלטען דרשות וועגן ראַנאָר האָבען אויך שוין גענוג".

—OSO—

הזכרה אין „אהל יעקב" נאָך ר' יוסף אוריואַהן ז"ל

צוליב דעם 6־טען יאָהרצייט נאָכ'ן פֿערשטאָרבענעם פֿאָרזיצענדען פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און ראש הועד פֿון „אהל יעקב" ר' יוסף אורי־זאָהן ז"ל, וואָס פֿאַלט אויס היינטיגע וואָך, איז אין דער שוהל „אהל יעקב" געווען, שבת פֿריה אָפּגעריכט געוואָ־רען א פֿייערליכע הזכרה.

יצחק וואַלאַך ז"ל

פֿערגאַנגענעם מיטוואָך איז מיט א טראַגישען טויט פֿון אונז אַוועק איינער פֿון די חשוב'סטע בזשעזשינער איינ־וואוינער יצחק וואַלאַך ז"ל. דער פֿער־שטאָרבענער, וועלכער איז געבוירען אין ביאַליסטאָק אין אַנ'אָנגעזעהענער יודי־שער פֿאַמיליע, איז געווען א בן־תורה א נאַציאָנאַל־שטאָלצער יוד מיט אַנ' עהרליכער, צאַרטער נאַטור, בערייט צו העלפֿען נויט־בעדערפֿטיגע הן מיט זיין קלוגער עצה הן מיט געלד. ער איז גע־ווען א גרינדער און מיטגלידער פֿון פֿיל קולטורעלע און סוחרישע אינסטיטו־ציעס. ער איז געפֿאַלען אַלס קרבן פֿון דער שווערער עקאָנאָמישער לאַגע

אין דער לויה האָבען אָנטייל גענומען א חוץ די גאַנצע יודישע בעפֿעלקערונג פֿון בזשעזשין אויך פֿיל קרובים, ווי אויך זעהר פֿיל פֿריינד פֿון לאָדז און ביאַליסטאָק.

זאָל איהם די ערד גרינג זיין!

פּערלאַנגט איבעראַל!

לעזט און אַבאָנירט
לאָדזער טאָגעבלאַט

וואס קומט פאר אין אויבער־שלעזיען?

ערקלערונג פון קאטאוויצער וואיעוואדא גראזשינסקי פאר פערטרעטער פון דער אויסלענדישער פרעסע

בעשולדיגט די דייטשע פראפאגאנדא אין די פארגעקומענע סכסוכים

וואס איז ווירקליך פארגעקומען אין אויבערשלעזיען?

ווארשא, טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

וואיעוואדע גראזשינסקי האט ער־טיילט א אינטערוויו דער אויסלענדי־שער פרעסע, וואס איז אקרעדיטירט אין ווארשא וועגען די לעצטע געשעהע־נישען אין אויבער־שלעזיען.

וואיעוואדע גראזשינסקי האט באלד אין אנהויב פעסטגעשטעלט, אז נישט קוקענדיג אויף אלע ידיעות פון דער דייטשער פרעסע איז דער זיכערהייטס־מצב אין אויבער־שלעזיען א גוטער, וואס עס איז בעשטעטיגט געווארען דער פון פריהער פון דער דייטשער מינ־דערהייט אין פוילען ד"ר אנץ, וועלכער האט עפענטליך ערקלערט, אז זייט וואי־עוואדע גראזשינסקי האט איבערגענו־מען זיין אמט האט דער מצב זיך בעדייטענד געבעסערט.

די לעצטע געשעהענישען זענען א רעזולטאט פון די וואהלען, בעת די גע־מיטער זייען תמיד שטארק צו ייצט, בעזונדערס איז דאס דער פאל אין די אינדוסטריע געביטען. אזוי איז אויך געווען בעת די לעצטע פארזאמלונגען־זאהלען אין דיטשלאנד.

די הויפט־ספּה פאר דער בעאונרוהיגונג אין אויבער־שלעזיען האט ד"ר גראַ־זשינסקי די שטארק געפיהרטע דייטשע פראפאגאנדע פאר א רעוויזיע פון די גרענעצען.

דאס וואס איז געשעהן לעצטענס אין אויבער־שלעזיען קען מען נישט צורע־כענען אויפ'ן חשבון פון נאציאנאלע רדיפות, נאר איז אויסשליסליך א רעזול־טאט פון דער פערבוטענער געפיהרטער וואהל־קאמפאניע אגב מוז מען פעסט־שטעלען, אז בעת אויף דער פוילישער זייט זענען פאראן 2 רוגים, צווישען זיי 1 פאליציאנט, איז אויף דער דיי־טשער זייט פערהאן אבסאל אויסגע־האקטע שויבען און 6 פערזאן וואס האבען בעקומען קלעפּ.

ווייטער ערקלערט דער וואיעוואדע, אז די שולדיגע זענען צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט.

וואיעוואדא גראזשינסקי וויזט ווי מער אן אויף די קאמפּס־מיטלען מיט וועלכע מען בענוצט זיך אויף דער דיי־טשער זייט פונאנדערצובלאזען פויליש־דייטשע קאמפען אין שלעזיען. דער דייטשער ראדיא האט למשל געמאלדע וועגען 6 דייטשע הרוגים.

ציוניסטישער קאנגרעס קומט פאר אין קארלסבאד

פראג, 29. (יט"א) פון גוט־אינפארמירטע קוועלען דער־ווייסט זיך דער פארשטעהער פון יט"א, אז דער ציוניסטישער קאנגרעס וועט פארקומען אין קארלסבאד. עס ווערען שוין געמאכט אלע פארבערייטונגען.

אראבישע פרעסע לעגט פאר א קאנ־פערענץ ביים „רונדען טיש“.

ירושלים, 29. (יט"א) „פאלעסטיין“ איז ארויסגעטרעטען מיט א פאר־שלאג צונויפצורופען א קאנפערענץ פון יודען און אראבער ביים „רונדען טיש“.

ירושלים, 29. נאוועמבער (יט"א) „פאלעסטיין“ זעצט פאר די אקציע צו שאפען א פערבאנד פון דער יודישער און אראבישער פרעסע, כדי זיך צו קעמפען געגען די רעפרעסיעס פון דער רעגירונג.

אנ'ערקלערונג פון מאקדאנאלד'ן פאר דעם קאנדידאט פון ווייט שעפעל

לאנדאן, 29. (ט)

אין צוזאמענהאנג מיט די וואהלען אין ווייטשעפעל, וואס איז בעוואוינט פון א גרויסער יודישער בעפעלקערונג, האט פרעמיער מאקדאנאלד צוגעשיקט א גייע ערקלעהרונג וועגען א"י דעם ווייטשעפלער קאנדידאט. אין דער ער־קלערונג ווערט געזאגט, אז די רעגי־רונג איז גרייט דורכצופיהרען דעם מאנ־דאט, זי האט נישט ברעה צו פערבא־טען די יודישע איינוואנדערונג. די הלי־ואה וואס די רעגירונג וועט שאפען פאר א"י וועט דאס לאנד ווייטער ענטוויק־לען, בעזונדערס וועט אויסגעבויט ווערע די בעוואסערונג. אזוי אז סיי פאר יודען סיי פאר אראבער וועט צוקומען נייער באדען, וועלכען מען וועט קענען קאלא נזירען. די רעגירונג שטעהט אין פער־בינדונג מיט די פערטרעטער פון דער יודישער „אגענץ“. די ארבייטער פאר־טיי האט טרי פולע סימפאטיע פאר'ן אידעאל פון א יודישער נאציאנאלער היים.

מ. מ. אוסישקין אין פאריז

פאריז, 29. נאוועמבער (יט"א) אויפ'ן וועג קיין אמעריקא איז איינגע. אוסישקין אפגעטרעטען אין פאריז. וואו ער האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט בארן ראטשילד.

שטורם אויפ'ן מיטעלענדישען ים
שטערט די קאמוניקאציע מיט א"י

ירושלים, 29. (יט"א)

צוליב'ן שטורם, וואס הערשט אין די לעצטע טעג אויפ'ן מיטעלענדישען ים, האבען זיך די שיפען נישט געקאנט אויסלאדענען אין יפו און זיי האבען גענומען צופאהרען קיין חיפה. אויף איי־נע פון די דאזיגע שיפען זענען אנגע־קומען 360 חלוצים און תושבים פון ארץ ישראל.

יודישע מאמענטן אין דער דעבאטע אין טשעכאסלאוואק. פארלאמענט

פראג, 29. (יט"א)

בעת דער דעבאטע אין טשעכאס־לאוואקישען פארלאמענט איז ארויסגע־טרעטען דער יודישער דעפוטאט זינגער מיט א לענגערע רעדע, ער האט דער־מאנט דער עלילת דעם פראצעס, וואס קומט איצט פאר אין ווילקא־בערעזנא און געווארענט פאר דעם סקאנדאל וואס קאן דערפון ארויסקומען.

צוואנגס־איינמאהנונג פון עטאט
פון די יודישע כהלות אין רומעניען

בוקארעסט 29. (יט"א)

נאך אנ'אינטערווענץ פון די יודישע פארלאמענטס דעפוטאטען, האט דאס רומענישע פינאנץ־מיניסטעריום מספים געוועזן איינצומאהנען דעם עטאט פאר די יודישע קהלות אויף א צוואנגס־אופן.

זעלבסטמארד פון א ווילנער יוד אין דאנציג

דאנציג, 29. נאוועמבער (יט"א) דא איז בעגאנגען זעלבסטמארד א געוויסער יעקב זאך פון ווילנא. דער זעלבסטמערדער איז געשטארבען פון די קוילען.

שארפער סכסוך אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע אין ביעלסק

ביעלסק (טעלעפאניש צום לאדזער טאגעבלאט). אין דער היגער טעקסטיל־אינדוסטריע האט אויסגעבראכען א שארפער סכסוך מיט די ארבייטער. די אינדוסטריעלער ווילען ענדערן די ארבייטס־בעדינגונגען, אבער די ארבייטער בעשטעהען דערוויל נישט. די ארבייטער פאדערן צו שליסען א קאלעקטיווען אפמאך אין זין פון די פאדערונגען, וואס זיי שטעלען ארויס. די אינדוסטריע־לער בעשטעהען אויף אנ'ארביטראזש־קאמיסיע, נאר דער קלאסען־פערבאנד האט דעם פארשלאג אפגעווארפען.

וויצע פרעזידענט פון כעלם
פער'משפט פאר בעגעהען מיסברויכען אויף 2 חדשים תפיסה.

לובלין, (טעלעפאניש צום לאדזער טאגעבלאט) הייט איז דא פארגע־קומען דער פראצעס נעגען וויצע פרעזידענט פון דער שטאט כעלם, וועלכער איז אונגעקלאגט געווארען אין פער'תכלעווען געלדער פון ארבייטסלאזען פאנד.

דער אנגעקלאגטער איז פער'משפט געווארען צו בעצאהלען 600 זלאטיס און 2 חדשים ארעסט.

נעסטאר פון דייטשער זשור־נאליסטיק פייערט זיין 90־יעהריגען געבורטס־טאג

בערלין (יטא) די טעג האט גע־פייערט זיין 90־יעהריגען געבורטס־טאג יובילעאום דער נעסטאר פון דער דייטשער זשורנאליסטיק, ד"ר איזידאר קאס־טאן. דער בעל־היובל איז אין משך פון עטליכע צעהנדליג יאהר געווען רעדאק־טאר פון דער אפטיילונג פון אינערן פאליטיק אין „בערלינער טאגעבלאט“. ד"ר קאסטאן האט, חוץ זיינע זכרונות אלס דייטשער זשורנאליסט, פערעפענט־ליכט אויך מעהרערע ארטיקלען וועגען זיינע יודישע ערינערונגען.

קליינער פעליעטאן.

די ביטערע גבאים

אין א שטעטעל האבען די שוהל־גבאים דערשמעקט, אז קהל בוגטעוועט זיך, אז ס'ווערען אפילו אפגעהאלטען געהיימע אסיפות, אז אויף איין אסיפה איז אנגענומען געווארען א החלטה, מ'זאל ביי זיי צונעמען ס'גבאות. וואלט דאס זיי אפשר נעגאנגען אין דער לינ־קער פאה ארויין, מאלע וואס קהל בונ־טעוועט זיך. ווי זאגט מען עפעס: עולם־גולם. אין אבער די מעשה, וואס נישט נאר קהל, נאר דער רב מיט די פני פונ'ם שטעטעל זענען אויך געווען מיט קהל די גבאים צו שיקען א הויז ווייטער.

איז וואס טוט די גבאים? אין א פראס טעג זמנמוואך רופען די גבאים אין דער שוהל אנ'אסיפה. קהל איז געווען אינ־טערעסירט, צו הערען, וואס וועלען די גבאים זאגען. און ערשטענס איז קהל געווארען, דערדערענדיג פון די גבאים די ווערטער: רבותי, היות ווי מיר זע־נען איבערארבייט, האבען מיר בעשלא־סען זיך אפצוזאגען פונ'ם גבאות.

האט קהל פערדראסען די מעשה. נישט אויף דעם האט קהל געווארט. נאך אזא בעל דבתישקייט האט מען די גבאים געוואלט אנעמען פאר'ן קאל־נער און זאגען: „רבותי, זייט מוחל און טראגט אייך אפ!“ אט אויף דעם האט קהל געווארט.

אונזערע איצטיגע לאדזער שטאט־בעלי הבתים, די שטאטישע מאטעס, האבען דערשמעקט, אז קהל בונטעוועט זיך, אז אפילו דער „רב“ מיט די „פני“ האבען בעשלאסען זיך אפצוזאגען פון „גבאות“, האבען זיי, ווי יענע כמו'ע גבאים, אויף דער גיך צוזאמענגערופען אנ'אסיפה אין שטאט־ראט און געמאל־דען, אז זיי זענען נעבאך „איבערגעאר־בייט“ און זיי געבען אליין אפ „ס'גבי־אות“.

אבער נישט אויף דעם האט קהל גע־ווארט. קהל ראט טרי בעלי הבתים פאר זייער בעל הבתישקייט געוואלט זאגען: רבותי, זייט מוחל און טראגט אייך אפ!..

זיי האבען אבער געכאפט די פונ־פא רדי געץ.

אב-נער.

„צעירי מזרחי“ קילינסקיעגא 44.

היינט 7.30 אוונט פינקטליך קומט פאר אין אינזער לאקאל קילינסק. 44 א רעפעראט פון ח ד. מארעק א. ד. ט. „דער איבערגאנג פון יודישען פאלק פון דער מזרח־קולטור צו דעם העלע־ניזם“.

חברים און סימפאטיקער ווערען גע־בעטען צו קימען פינקטליך.

איינגאנג פריי! הועד.

נדבות.

ה' „איקס“ שפענדעט 15 זל. לטובת „העלענובעק“. דאס געלד איז אפצונע־מען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט“.

ביי פערקיהלונג, גריפע, האלדז־ענטצינדונגען, מאנ־דיל־געשווילעכץ, ווי אויך נערווען־שמערצען און גלידער־רייסעניש טוט מען גוט ווען מען זארגט פאר א טעגליכע אויסלערונג מיט א האלב גלאז נאטירליכען F anciszka Józefa ביטער־וואסער

א מת אויף די שינעס

(וו) אויף דער באהן־ליניע אין כאיני האט מען געפינען א צושניטענעם טוי־טען קערפער פון 34־יעהריגען יוזעף גראמעק פון כאיני.

פעראיין פון אביטוריענטען פון די יוד. גימנאזיעס

מעלדעט, אז יעדען זונטאג פון 4–6 אוונט דיזשורירט דאס פרעזידיום אין לאקאל פון פרויען־גימנאזיום, פיראמא־וויטשא 6, טעלעפאן 127-95.

קירזשנער־אטעליער

י. ד. דאווידאוויטש,

איז איבערגעטראגען געווארען פון פיעטריקאווער 19

אויף פיעטריקאווער 45, פראנט 2. שטאק

פיהרט אויס אלערליי ארבייט, וואס געהט אריין אין געביט פון קירזשנעריי צו זעהר צוגענגליכע פרייזען.

2 דיזראעלי־מאנוסקריפטען ווערן פערקויפט אויף עפענטליכער ליציטאציע אין לאנדאן

לאנדאן (יט"א) אין מיטען דע־צעמבער ה. י. וועלען אין לאנדאן אויף אנ'עפענטליכער ליציטאציע פערקויפט ווערען צוויי מאנוסקריפטען פון בנימין דיזראעלי, לארד ביקאנספילד. דער מא־נוסקריפט צעהלט 1550 זייטען. דער דא־זיגער ראמאן איז געשריבען געווארען אין 1869 און איז א גאר קורצער צייט פערקויפט געווארען 85,000 עקזעמפלא־רען, פאר יענער צייט א געוואלדיגע ציפער אין בוכער צירקולאציע.

דער צווייטער מאנוסקריפט (1440 זייטען) איז פון ראמאן „ענדימיאן“ (אויך אין דריי בענדער). דעם ראמאן האט דיזראעלי אנגעהויבען שרייבען אין 1872-3 און געענדיגט אין 1880. אין דער צווישענצייט האט לארד בי־קאנספילד געמוזט אפזאגען זיך פון ליטע־ראַרישער ארבייט צוליב זיין מלוכה־טע־טיגקייט. „ענדימיאן“ איז געווען דיזרא־עלי'ס לעצט ווערק, וואס איז ערשינען אין זיין 76־טען לעבענס יאהר און פאר וועלכען ער האט בעקומען 10,000 פונט. דאס איז ווען עס איז פריהער געצאהלט געווארען אין דער וועלט ליטעראטור. ביידע מאנוסקריפטען זענען איצט דאס אייגענטום פון לארד ביקאנספילד'ס ברו־דער־זון קאנינגסבי דיזראעלי.

יודישע און אראבישע שוסטער אין א"י פיהרען געמיינזאמע אקציע געגען אויסלענדישען שיך־אימפארט

ירושלים (יט"א) אין נאענט א"י איז איצט אויפגעהויבען געווארען א פראטעסט־קאמפאניע פון שוסטער געגען דעם וואקסענדיגען שיך־אימפארט פון אויסלאנד, וועלכער ברענגט שאדען דער היימישער אינדוסטריע. אין דער קאמ־פאניע בעטייליגען זיך הן יודישע, הן אראבישע שוסטער. צווישען דער בע־פעלקערונג ווערען פערשפרייט אויפרופען נישט צו קויפען קיין אויסלענדישע שיך. אין ירושלים האט זיך געשאפען א קא־מיטעט, וואס זאל אנפיהרען מיט דער קאמפאניע. דער קאמיטעט בעשטעהט פון 2 יודען און אנ'אראבער מיט אנ'ארמענישער אלס פארזיצער. אנ'ענליכע אקציע ווערט אויך געפיהרט אין תל־אביב און אנדערע ערטער.

פארשטעהער פון פוילישען עמיגראציע־אמט פארשט די לאגע פון פוילישע יודען אין קאנאדע

מאנטרעאל (יט"א) דא ווייַלט דער דעלעגאט פון פוילישען עמיגראציע־אמט פראפ. נאלענטש־דאבראוואלסקי. אין א יודישער מיט'ן פארשטעהער פון א יו־דישער צייטונג האט פראפ. דאבראוואל־סקי ערקלערט, אז ער איז געקומען קיין קאנאדע מיט'ן צוועק צו בעקענען זיך מיט דער לאגע פון די פוילישע אימיג־ראנטען. אין יאנטרעא האט פראפ. דאבראוואלסקי זיך פעראינטערעסירט מיט דער לאגע פון די פוילישע יודען.

אוואנטוריסט דערשיסט א שוצלאזע פרוי
וויל פערגוואלדיגען א מיידעל און צושלאגט איהר פאטער

(§) ביי די שטאטישע ארבייטען אויף „פאלעשיע“ איז בעשעפטיגט אלס פער־טרעטער פונ'ם לעמער פון די דאזיגע ארבייטען, א געוויסער אלעקסאנדער יענדזשעיעווסקי. וועלכער האט לעצטענס ארויסגערופען א געוואלדיגע אויפרעגונג, וואס האט גורם געווען דערצו, אז יענ־דזשעיעווסקי האט דערשאסען א שוצ־לאזע פרוי און ער איז דערפאר געווארען צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט.

עהערגעכטען האט דער זעלבער פער־שוין געלאזט זיך אויפ'ן שפאציר אין מאגיא־וואלד. דא האט ער געטראפען א יונג מיידעל, וועלכע ער האט גע־וואלט אנגרייפען אויף דער ערד און זי פערגוואלדיגען דאס טעראריזיר־טע מיידעל האט געמאכט א געוואלד.

עס זענען זיך צוזאמענגעלאפען מענשען און יענדזשעיעווסקי איז רוהיג אוועקגע־פאהרען מיט א דראשקע. דער פאטער פון מיידעל האט, דערוויסענדיג זיך פון יענדזשעיעווסקי'ס פרוביר צו פערגוואלדי־גען זיין טאכטער, געמאלדען וועגען דעם אין מאגיסטראט. אז מען האט יענדזשע־יעווסקי'ן געווארענט פון די „העכערע פענסטער“, האט דער אוואנטוריסט צו־שלאגען מכות רצח דעם פאטער פון מיידעל. יענדזשעיעווסקי איז שוין בע־זייטיגט פון זיין פאסטען.

אפעלאציעס אויפ'ן הכנסה־שטייער

(ב) אויף די אויסמעסטונגען פון הכנסה־שטייער זענען אין דער פינאנץ קאמער אין לאדז אנגעקומען עטליכע טויזענד רעקורסען פון בע'עולה'טע די גרעסטע צאהל אפעלאציעס זענען גינס־טיג ערלעדיגט.

א ווארענונג

פון 3 צימערן מיט בעקוועמליכקייטן אין צענ־טרום פון שטאט אויף פעטריקאווער גאס צווישען 6־טער און אנדזשעיא ...

זאפארט א י ב ע ר ג ע ב ע ן ...

טעל. 165-94.

Polisy Amerykańskie!

Przyjmowanie nowych polis Tow. „Equitable“ przedłuża się do 5 grudnia. Polisy, które będą zgłoszone Towarzystwa przez mego adwokata do 1-go stycznia skorzystają z lepszych warunków likwidacji.

Sz. Goldman, Wschodnia 36 od g. 4—6

אין מיין ביורא

ווערט ערלעדיגט ביטעס און אורזענדעס, סאנדעס, היפאטעקען, ירושות, די בעסטע עצות אין יורידישע געשעפטען אויף היפאטעקען־חובות

י. זאמעק פאמארסקא 19 טעלעפאן 10־200.

לאָדזער טאַגעבלאַט

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16 :אַדרעס
טעלעפֿאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

די קאָנסטיטוציאָנעלע פּרינציפּען פֿון פּרעמיער

דער לעצטער אינטערוויו פֿון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט בלי ספק אַרויסגערופֿען אַ שטאַרקען אינטערעס אין די ברייטסטע קרייזען פֿון דער בעפֿעלקערונג און ער צווינגט צו אַ טיפֿער פֿאַרטראַכטונג. די געדאַנקען, וואָס זענען אַרויסגעזאָגט אין'ם אינטערוויו, זענען נישט בלויז אַ רעזולטאַט פֿון אַ ברייטער און דורכגעדאַכטער איבערטראַכטונג, נאָר זיי זענען אויך פֿאָרמולירט קלאָר און דײַטליך. אויסער די דאָזיגע געדאַנקען וואָלט מען נישט געקאָנט צוגעבען צו דער מאַכט-אָרדנונג, אַפֿילו ווען עס וואָלט זיי אַרויסגעזאָגט נישט דער שעף פֿון דער רעגירונג, וועלכער האָט געניגענדיג כּח זיי צו פֿאַרקערפּערען און לעבען אַלס מלוכה-געזעצען.

פּונקט אַזוי ווי פֿריהער רוקט אויך אַרויס דער פּרעמיער די ענדערונג פֿון דער קאָנסטיטוציע אַלס דאָס ערשטע און וויכטיגסטע, וואָס דאַרף דורכגעפֿיהרט ווערען דורכ'ן סיים.

מיר רעדען שטענדיג וועגען אַ „פֿאַרבעסערונג" פֿון דער קאָנסטיטוציע, אָבער דער מאַרשאַל וויל שאַפֿען אַ גאַנץ נײַע קאָנסטיטוציע, וועלכע אונטערשיידט זיך זעהר שטאַרק פֿון דער בײַ אונז איצטיגער אַפֿילו אין'ם רײַן פֿאָרמעלען בעגריפֿליכען זין. אונזער קאָנסטיטוציע שטיצט זיך אויף די פּרינציפּען פֿון דער פֿראַנצויזישער און אַמעריקאַנער קאָנסטיטוציע. דער מאַרשאַל פּילסודסקי וויל אָבער זעהן אַ קאָנסטיטוציע אַלס אַ געגענזײַטיגען אָפּמאַך, אַ מין קאָנטראַקט צווישען די צדדים. די פּרינציפּען — זאָגט דער מאַרשאַל — זענען געוועזען נוצליך און גוט אַמאָל, ווען מען האָט למשל פֿאָרמולירט די „דעקלאַראַציע וועגען די רעכט פֿון'ם מענש". אונז זענען זיי אָבער איבעריג. דאָס איז נאַטירליך, אַ רײַן טעאָרעטישער ובֿוח און דאָך ווילען מיר שוין אויפֿ'ן אָרט בעמערקען, אַז עס איז זעהר שווער מסכּים צו זײַן מיט דעם דאָזיגען פּרינציפּיעלען געדאַנק.

דער חילוק צווישען דעם קאָנסטיטוציע-געזעץ און די אַנדערע געזעצען איז דער, וואָס דאָס ערשטע שטעלט מיט זיך פֿאָר אַ ברייטע ראַהם, און וועלכער עס דאַרף אײַנגעפּאַסט ווערען די גאַנצע ווײַטערדיגע געזעצגעבונג. די קאָנסטיטוציע שאַפֿט, און שטעלט פֿעסט, אַזוי צו זאָגען, די גרענעצען, וועלכע מען טאָר נישט איבערגעהן בײַ דער ווײַטערדיגער ענטוויקלונג פֿון דער געזעצגעבונג. אַלס בײַשפּיל וועלען מיר נעמען דעם פּרינציפּ פֿון דער פּערזענליכער פֿרײַהייט פֿון'ם בירגער, וועלכער איז מיט פֿאַרשידענע פֿאָרשריפֿטען געשיצט אין דער קאָנסטיטוציע. וועגען וואָס געהט דאָ? עס געהט דאָ אײַגענטליך וועגען דעם יסוד פֿאַר דער ווײַטערדיגער געזעצגעבונג. מען וועט נישט טאָרן שאַפֿען קיין געזעצען, וועלכע שטעהען אין סתירה צו זייער קאָנסטיטוציאָנעלען פּרינציפּ, דאָס זעלבע איז אויך מיט די פּרינציפּען, וואָס בעשטימען דעם אַלגעמיינעם כאַראַקטער פֿון דער פּוילישער מלוכה-אָרדנונג. למשל: פּוילען איז אַ רעפּובליק.

די פּרינציפּען פֿון אַ דעקלאַראַטיווען כאַראַקטער געהערען אפשר צו אַן אַנ'אַנדער קאַטעגאָריע, זיי טראָגען אָבער דעם כאַראַקטער פֿון אַ ראַם פֿון אַן אייגענעם און אַלס יסוד-פּרינציפּ פֿון דער צווייטער זײַט. למשל דער פּרינציפּ, אַז יעדע מאַכט שטאַמט פֿונ'ם פֿאָלק. נאַטירליך קען מען גאַנץ דרייסט זאָגען: אַז בײַ קנאַפּע 150 יאָהר נאָך דער פֿראַנצויזישער רעוואָלוציע איז דאָס שוין אַליין גוט בעקאַנט. נאַטירליך איז דאָס שוין גוט בעקאַנט. אָבער צי האַלט מען דערפֿון אויך שטאַרק? און — ווי קען מען דען בויען, אַז מען האָט נישט פֿון אונטען קיין פֿונדאַמענט? און דעם פֿונדאַמענט אַליין מוז מען בויען פֿון'ם שטאַרקסטען מאַטעריאַל. יענע אַלע דעקלאַראַציעס האָבען דעם דאָזיגען כאַראַקטער, און דעריבער מוזען זיי דינען אַלס פֿונדאַמענט.

מאַרשאַל פּילסודסקי שטעלט פֿעסט, אַז די קאָנסטיטוציע דאַרף זײַן אַ קאָנטראַקט צווישען די „דרײַ ספּרענזשינעס" וואָס זעצען אין בעוועגונג דעם מלוכה-מעכאַניזם, און צו זיי פֿערעכנט ער: דעם פּרעזידענט, די רעגירונג און דעם פּאַרלאַמענט.

דאָ דאַרף געמאַכט ווערען אַ זעהר וויכטיגע בעמערקונג: דער פּרעזידענט און די רעגירונג זענען נישט קיין צוויי בעזונדערע מאַכט-פֿאַקטאָרען נאָר איין מאַכט. די בײַ אונזערע קאָנסטיטוציעס ווײַכען נישט פֿון אַזאַ צעטיילונג. די רעגירונג איז אָרגאַן — לאָמיר זאָגען: אַ פֿונקציע פֿון פּרעזידענט און ביידע צוזאַמען שטעלען מיט זיך פֿאָר די אויספֿיהר-מאַכט, מ'וואָלט געקענט אָננעמען, אַז דער מאַרשאַל האָט נאָר על פּי טעות געמאַכט אַזאַ צוגלידערונג. פֿון דעם אינטערוויו ווײַזט זיך אָבער אַרויס, אַז עס איז נישט אַרויסגעזאָגט געוואָרען על פּי טעות, ווײַל דער מאַרשאַל חזר'ט עס זעהר אָפֿט איבער און ער רעדט וועגען דער פֿונקציע פֿון דער רעגירונג, ווי ער וואָלט זי געוואָלט מאַכען פֿאַר אַ גאַנץ זעלבסטשטענדיגען אָרגאַן, בעת זי איז פּאַקטיש געגליכען צו אַ פּלאַנעט וואָס האָט נישט קיין אייגענע ליכט.

און דאָ רוקט זיך אַרויס אַ וויכטיגע און פּרינציפּיעלע בעמערקונג: אַנ'אָפּהענגיגע מאַכט קען נאָר אין דער מלוכה זײַן [illegible], וואָס האָט עפּעס אַנ'אור-קוועלע פֿון איהרע רעכט און אַזאַ אור-קוועלע איז דאָך אָבער פֿאָרט נאָר איינציג און אַליין דער ווילען פֿונ'ם פֿאָלק.

דער פּרעזידענט איז דער אויסדרוק פֿון דעם ווילען, ווארום ער ווערט געוועהלט פֿונ'ם פֿאָלק. דאָס זעלבע איז אויך מיט'ן פּאַרלאַמענט, ווארום ער ווערט דאָך אויך געוועהלט פֿונ'ם פֿאָלק. די רעגירונג שטאַמט אָבער פֿון איינעם פֿון די דאָזיגע צוויי מאַכט-פֿאַקטאָרען. נאַטירליך, איז פֿיל ריכטיגער און קאָנסעקווענטער, אַז די רעגירונג זאָל שטאַמען פֿון דער מאַכט פֿונ'ם פּרעזידענט, ווי פֿון פּאַרלאַמענט. מ'דאַרף נאַטירליך אָפּגרענעצען די געזעצגעבערישע מאַכט פֿון דער אויספֿיהר-מאַכט. די מלוכה'שע איר-רעכט האָט אָנערקענט נאָך איין מאַכט פֿון דער ערשטער מדרגה, דאָס איז די געריכטס-מאַכט. דאָס האָט זײַן בעגרינדונג אין דער אומגעהויערער פֿעראַנטוואָרטליכקייט פֿון דער דאָזיגער פֿונקציע. און טייל לענדער ווערען נאָך העכער די ריכטער געוועהלט פֿונ'ם פֿאָלק, און זיי שעפּען זייער מאַכט פֿונ'ם פֿאָלקס-ווילען.

עס איז, זעלבסטפֿאַרשטענדליך, ריכטיג די פֿאָדערונג פֿונ'ם פּרעמיער מיניסטער, אַז די קאָנסטיטוציע זאָל זײַן קלאָר און פֿאַרשטענדליך, אַז עס זאָל צוליב איהר נישט אַרויסקומען קיין מחלוקות צווישען די בעזונדערע מאַכט-פֿאַקטאָרען. עס איז אפשר אויך מעגליך, אַז אונזער קאָנסטיטוציע פֿעהלט מאַקע אַ שעהן ביסעל קלאָרקייט. די גענויאיגקייט פֿון פֿונקטליכקייט פֿונ'ם אויסדרוק און געזעץ איז אַ זעהר וויכטיגער ענין. אָבער דאָס דאַרף מען ערשט אונטערזוכען. מיט 10 יאָהר צוריק האָבען מיר נאָך די דאָזיגע גענויאיגקייט נישט געהאַט. די שפּראַך אַליין האָט דאָס אפשר נאָך נישט פֿערמאָגט. מ'האָט דאָך אויף דער דאָזיגער שפּראַך אַזוי לאַנג נישט געשאַפֿען קיין געזעצען. דער דאָזיגער אויסדרוק קאָן אויסגעבעסערט ווערען. לײַכט צו זאָגען — אָבער מ'וועט זיך קענען דערמיט אַנ'עצה געבען.

פֿאַר וואָס זשע זאָל די גאַנצע אַלטע קאָנסטיטוציע פֿאַרוואָרפֿען ווערען? דער פּרעמיער ווײַזט אָן, אַז די בײַ-איצטיגע קאָנסטיטוציע לאָזט נישט איבער גענוג אָרט פֿאַר די רעגירונגס-פֿאַראָרדנונגען, צונעמענדיג אַלץ פֿאַר'ן סיים, אַז ער זאָל בעשליסען. דער דאָזיגער פֿאָרוואורף איז נישט שטאַרק איבערצייגענד טראָץ די פֿיל בײַשפּילען, וואָס דער מאַרשאַל האָט געבראַכט בײַ דער דאָזיגער געלעגענהייט. פֿאַרקעהרט — אונזער קאָנסטיטוציע שליסט לגמרי נישט אויס און מיט נישט ספּעציעל בעגרענעצען די מאַכט פֿון דער רעגירונג אַרויסצוגעבען פֿאַראָרדנונגען און די אַלע ענינים, וואָס דער פּרעמיער רופֿט אָן אַלס „טעכנישע זאַכען" פֿון לעבען. איינער פֿון די בײַשפּילען איז למשל די באַהן. צי דאַרף דען די רעגירונג קומען צום סיים, אַז ער זאָל בעשליסען וויפֿיל צו נעמען פֿאַר אַ באַהן-בילעט, אָדער ווי הויך עס זאָל זײַן דער משא-תּעריף? אַבסאָלוט נישט. און אַזעלכע בײַשפּילען קאָן מען ברענגען טויזענדער.

אויב מאַרשאַל פּילסודסקי האַלט, אַז דער דאָזיגער ענין איז נישט גענוג קלאָר בעשטימט און אָפּגעגרענעצט, איז אַם-לײַכטסטען צו פֿאַרבעסערען די דאָזיגע חסרונות.

עס ווײַזט אויס, אַז דער פּרעמיער האָט אין דעם דאָזיגען אויספֿיהר אַבי-סאָל פֿערמישט די פּרינציפּיעלע עלעמענטען און אַלגעמיינען קאָן אָדער דאָ קומען צו אַ פֿאַרשטענדיגונג.

צו קיין פֿאַרשטענדיגונג קאָן אָבער נישט קומען אין דער פֿראַגע וועגען אָפּשאַפֿען די אומבעריהרליכקייט פֿון די דעפּוטאַטען, לאָמיר זאָגען און וואָס עס געהט אײַגענטליך: דער דעפּוטאַט מוז זײַן בעשיצט און זײַן פּאָליטישער מע-טוגקייט געגען ווילקיר פֿון דער אויספֿיהר-מאַכט. אויסער דעם דאָזיגען גע-בוט פֿאַלט דער דעפּוטאַט אַרונטער אונטער די אַלגעמיינע געזעצען, נאָר אונטער'ן שוץ פֿון פּאַרלאַמענט. יעדער פּאַרלאַמענט, וואָס היט זײַן אייגענעם כּבוד, גיט אַרויס די דעפּוטאַטען-פֿערברעכער דעם געריכט. דער פּאַרלאַמענט מוז אָדער זײַן זיכער, אַז דער חשד אויפֿ'ן דעפּוטאַט איז ווירקליך אַ בעגרינדעטער. מען דאַרף דאָך דאָס פֿערשטעהען: אַ מענש, וואָס מען האָט אויסגעוועהלט צו קאָנטראָלירען די מעטאָדען פֿון דער אויספֿיהר-מאַכט קאָן זיך דאָך געפֿינען אין דער סיטואַציע, אַז ער שטעלט זיך זעהר שאַרף אַקעגען דער אויספֿיהר-מאַכט — און דעריבער מוז ער זײַן געשיצט געגען פֿאַרשיידענע שיקאַנעס. דאָס איז אַ פּרינציפּ, וועלכען מ'קאָן נישט מבטל זײַן, סײַדען אויב מען וועט אָנרירען די יסודות פֿון דער דעמאָקראַטיש-פּאַרלאַמענטאַרישער אָרדנונג.

אויף דער דאָזיגער אָרדנונג ווערט זיך מאַקע געגרייט אַנ'אַטאַקע אין'ם אינטערוויו, וואָס וועט רעדען וועגען דער סובערענעטעט פֿון מלוכה-פּרעזידענט. קיין שום אינטערוויו איז נאָך נישט געוועזען אַזוי גערן ערוואַרט, ווי דאָס מאָל, און ער וועט גאַנץ זיכער שטעהן אויף דעם זעלבען הויכען ניוואָ פֿון סטיל און אינהאַלט, ווי דער איצטיגער.

ד"ר יהושע טהאָן.

יודישע נייעס

די מאָטיווען פֿון אורטייל אין באָרשאַ-פּראָצעס

בוקאַרעשט (יט"א) דאָס קרײַז-געריכט אין סאַטו-מאַרע, וואו עס איז פֿאָרגעקומען דער גרויסער פּראָצעס וועגען די געשעהענישען אין באָרשאַ, האָט איצט פֿערעפֿענטליכט די מאָטיווען פֿון אורטייל.

אין די מאָטיווען ווערט ענטזאָגט: „עס איז נישט געוועזען מעגליך ענטשיידען פֿעסטצושטעלען די פֿאַקטען, וואָס זענען פֿאָרגעקומען בײַדע צדדים אין בעשולדיגונגס-אַקט. אַזוי ווי אַ טייל פֿון די הויפּט אָנגעקלאָגטע (סטודענט דאַניאַלאַ נעסטלעבער פּעריאָנו און דומיטרעסקו א. א.) זענען שוין אָפּגעזעסען אין תּפֿיסה אַ ריי חדשים, האָבען די ריכטער נישט געקאָנט נעמען אויף זיך פֿעראַנטוואָרטליכקייט פֿאַר אַ ווײַטערער בעשטראָפֿונג. דאַגעגען איז פֿעסטגעשטעלט געוואָרען, דאָס דאַניאַלאַ, וועלכער איז נישט קיין אָרטיגער אײַנוואוינער, האָט פֿערלאָזט די פֿעראײַנס-געזעצען און דעריבער איז ער פֿערמישפּט געוואָרען צו געלד שטראָף".

פּראַגער פּראָפֿעסאָרען געגען „נומערוס קלאַוזוס"

פּראַג (יט"א) אויף אַ פֿערזאַמלונג פֿון פּראָפֿעסאָרען פֿון פּראַגער אוניווערסיטעט איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצוטרעטען געגען דער פֿאָדערונג, אײַנצופֿיהרען „נומערוס קלאַוזוס" פֿאַר סטודענטען-אויסלענדער און קאָמוניקאַט, וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען וועגען דער פֿערזאַמלונג, ווערט געזאָגט, אַז דאָס רוב אויסלענדישע סטודענטען אין פּראַג זענען יודען פֿון פּוילען, וועלכע זענען נישט ביכולת אַרײַנצוטרעטען אויף די פּוילישע אוניווערסיטעטען צוליב די בעגרענעצונגען.

ווענדונג צו יודיש קינסטלער

וויען (יט"א) דער קונסט היסטאָריקער ד"ר אָ. שנײַד (וויען) שרײַבט איצט אַ גרויס ווערק איבער די יודישע קינסטלער אין דער געגענוואַרט. ער ווענדעט זיך דעריבער צו יודישע מאָלער, גראַפֿיקער, סקולפּטאָרען, אַרכיטעקטען און קונסט-האַנדווערקער, אַז זיי זאָלען איהם שיקען פֿאָטאָגראַפֿיעס פֿון זייערע ווערק מיט דעם רעכט אויף רעפּראָדוקציע, ווי אויך, ווען מעגליך, גענויע ביאָגראַפֿישע דאַטען אויפֿ'ן אַדרעס:

Dr. Otto Schneid. Wien I.
Universität.

דאָס „ווײַס-בוך" האָט געבראַכט שאָדען גאַנץ ענגלאַנד

די ענגלישע פּרעסע-שטימען וועגען דער איצטיגער א"י-פּאָליטיק פֿון דער ענגל. רעגירונג.

„ווײַס-בוך" שטעלט אין געפֿאַהר דעם שטענדיג זיכערן ווייטשעפּעל-מאַנדאַט פֿון די לייבאָריסטען.

לאָנדאָן (יט"א) „טיימס" רעדט אַרום אין אַ לײַט-אַרטיקעל די איצטיגע לאַגע פֿון א"י פּראָבלעם. די צײַטונג שרײַבט, אַז די עקסטרעמע פֿאָדערונגען פֿון פּאָליטישען ציוניזם קענען נישט ערפֿילט ווערען. קיין שום בריטישע רעגירונג וועט נישט זײַן ביכולת צופֿרידענצושטעלען די יודען, אויב זיי זענען ענטויישט צוליב דעם, וואָס די רעגירונג וואַרפֿט אָפּ די אינטערפּרעטאַציע פֿון מאַנדאַט, לויט וועלכער די יודישע נאַציאָנאַל-היים דאַרף פֿאַרוואַנדעלט ווערען אין אַ יודישען נאַציאָנאַל-שטאַאַט. די עקסטרעמע ציוניסטען שטרעבען, אַז עס זאָל געשאַפֿען ווערען אַנ'אונבעגרענעצטע [הערשאַפֿט] פֿון יודען איבער די אַראַבער מיט דער הילף פֿון דער בריטישער פֿערוואַלטונג און אין לעצטען פֿאַל-זאָגאַר מיט דער הילף פֿון בריטישען מיליטער. די דאָזיגע שטרעבונג שטעהט אין אַ בולט'ער סתירה מיט די וויכטיגסטע אַרטיקלען פֿון מאַנדאַט. די מעסיגע ציוניסטען דאַרפֿען געדענקען, אַז — ווי עס האָט געזאָגט סער הערבערט סעמיועל — אַ געווינס פֿאַר די אַראַבער בעדײַט נאָך כּלל נישט קיין פֿערלוסט פֿאַר די יודען, און אַז פֿאַר דער זיכערקייט פֿון דער יודישער נאַציאָנאַל-היים איז אינבעדינגט וויכטיג די צושטימונג פֿון די אַראַבער. די פּאָליטיק פֿון דער רעגירונג, ענדיגט „טיימס", געהט אין דער ריכטונג צו געווינען די דאָזיגע צושטימונג.

„מאַנטשעסטער גאַרדיאַן" ערקלערט, אַז די דורך דער רעגירונג אָנגעקונדיגטע הלוואה פֿון 2 און אַ האַלב מיליאָן פֿונט איז אָהן ספק דער ריכטיגער וועג צו לעזען דאָס א"י פּראָבלעם. אין א"י מוז די לאַנדווירטשאַפֿט אינטענסיווירט ווערען דורך בעוואַסערונג און מאָדערנע פּראָדוקציאָנס-מעטאָדען. דאָס איז אָבער נישט מעגליך אָהן קאַפּיטאַל. דאָך דאַרף די א"י הלוואה בלויז צײַטווײַליג בעלאַסטען דעם ענגלישען שטײַער צאָהלער.

„דיילי טעלעגראַף" ערקלערט, אַז די רעגירונג בעמיהט זיך צו פֿאַרריכטען דעם שאָדען, וועלכען דאָס בעריהמטע „ווײַס-בוך" האָט גורם געווען נישט בלויז דער רעגירונג, נאָר אויך ענגלאַנד. די א"י הלוואה וועט שאַפֿען די מעגליכקייט פֿאַר דער קאָלאָניזאַציע פֿון 10,000 משפּחות. מיר גלויבען אָבער נישט, שרײַבט די צײַטונג, אַז יודען וועלען זיך דערמיט צופֿרידענשטעלען. דאָך ווײַזט עס, אַז די רעגירונג שטרעבט צו פֿאַרווישען דעם שלעכטען אײַנדרוק וועלכען עס האָט געמאַכט דאָס „ווײַס-בוך".

* * *

לאָנדאָן (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט די צוגאַב פּאַרלאַמענט וואַהלען אין ווייטשעפּעל, וואָס זענען בעשטימט געוואָרען אויף דעם 3טען דעצעמבער ה. י. האָט די לייבור פּאַרטיי, ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט טעלעגראַפֿיש, פֿערעפֿענטליכט אַ בראָשור א. נ. „די לייבאָר-פּאַרטיי איז פֿאַר דער פֿולער פֿערווירקליכונג פֿון אידעאַל פֿון אַ יודישע נאַציאָנאַלער-היים". דער אָרגאַן פֿון דער לייבור-רעגירונג „דיילי העראַלד" טיילט מיט, אַז די יודישע בראָשור איז פֿערטיילט געוואָרען אין אַלע יודישע הײַזער אין ווייטשעפּעל, כּדי אָפּצוּווענדען די פֿאַלשע פֿאַרשטעלונגען פֿון דער רעגירונגס-שטעלונג לגבי דעם א"י מאַנדאַט. די גאַנצע איבעריגע פּרעסע, חוץ דעם „דיילי העראַלד" בעצווייפֿעלט שטאַרק די שאַנסען פֿון דער לייבור פּאַרטיי צוריקצוגעווינען דעם ווייטשעפּעל-מאַנדאַט.

צו די וואַהלען זענען אַרויסגעשטעלט געוואָרען קאַנדידאַטען פֿון אַלע פּאַרטייען, אײַנגעשלאָסען די קאָמוניסטען. דער הויפּט-קאַמף ווערט אָבער געפֿיהרט צווישען דעם קאַנדידאַט פֿון די לייבוריסטען און דעם קאָנסערוואַטיווען קאַנדידאַט. מיט עטליכע חדשים צוריק, פֿאַר דער פֿערעפֿענטליכונג פֿונ'ם ווײַס-בוך, וואָלטען נאַטירליך די ווייטשעפּעלער וואַהלען נישט אַרויסגערופֿען קיין שטאַרקען אינטערעס. איצט אָבער רעצוזירט דער אומשטאַנד, דאָס אויף 37 טויזענד וואַהל-בערעכטיגטע פֿון דעם קרײַז זענען דאָ 14 טויזענד יודען. די לייבור-פּאַרטיי, וועלכע האָט זינט 1922 דאָרט געהאַט אַ געזיכערטען מאַנדאַט, איז דעריבער זעהר נערוועז. דער קאַנדידאַט פֿון די לייבוריסטען איז דזשעמס האַל, וועלכער איז אויך אָנגעגעבען אַלס מחבּר פֿון דער דערמאָנטער בראָשור אין יודיש. גלײַכצײַטיג האָט דער קאָנסערוואַטיווער קאַנדידאַט לאָזעל גווינעס אַרויסגעגעבען אַנ'אויפֿרוף צו די יודישע וועהלער אין וועלכען ער ווײַזט אָן, אַז די קאָנסערוואַטיסטען זענען די אײַנציגע פּאַרטיי, וואָס האָט שטענדיג בעהאַנדעלט מיט יושר די יודען און די א"י-פֿראַגע. די קלענסטע שאַנסען האָט דער ליבעראַלער קאַנדידאַט באַרנעט זשאַנער (אַ מעסיגער ציוניסט) צוליב דער שוואַכער פּאָזיציע פֿון די ליבעראַלען אין פּאַרלאַמענט. די פּועלי-ציון שטיצען אָפֿען דעם לייבור-קאַנדידאַט. פֿיל יודישע אַרבייטער פֿון די פּועלי-ציון ערקלערען אָבער, אַז איידער שטימען פֿאַר דעם לייבור-קאַנדידאַט, וועלען זיי בעסער זיך אָפּהאַלטען פֿון שטימען בכלל.

וועגען איטאַליענישער קאָנקורענץ

פֿון ב. א. גליקסמאַן

ס'איז פֿאַר סוחרים און פֿאַבריקאַנטען קיין סוד נישט, אַז איטאַליען איז אונז אַ גרויסער קאָנקורענט אין בוימוואָל- און זײַדענע-גאַרן, ממילא אויך אין פֿערטיגע סחורות. צו געוויסע אַרטיקלען מוזען מיר אין לאָדז עד היום האָבען זײַדענע גאַרן, צוליב זייער גוטער קוואַליטעט. מ'פֿערשטעהט זיך שוין פֿון זיך אַליין, אַז אויך אין עקספּאָרט שטעהען זיי אונז, ווי אַ בײַן אין האַלז.

פֿרעגט זיך: פֿון וואַנען נעמט זיך דאָס? וואָס איז די סבּה דערפֿון?

דערויף מוזען מיר זאָגען, אַז זייערע הויכע פֿון נאַטור בעשיינקענע בערג העלפֿען זיי צו וואוילשטאַנד און צו קאָנקורענץ-פֿעהיגקייט. אין מעראַן, שפּאַצירענדיג אויף דער פּראָמענאַדע אָוונט-צײַט, זעהט מען, ווי אויף די הויכע 3000 מעטערדיגע בערג, לײַכטען אַראָפּ קליינע פֿלעמעלעך, מ'קען מיינען, אַז דאָרט שטעהען פּויערן-כאַטקעס מיט נאַפֿט-לעמפּלעך. קומט מען אַרויף אויבען, מיט אויטאָס, אָדער לופֿט-באַהנען ווערט מען איבעראַשט, זעהענדיג פֿאַר זיך, גרויסע האָטעלען מיט גראַנדיעזע צימערן, מיט פֿערוויילונגס-ערטער, בעלײַכטעט מיט אַ ים עלעקטרישע לאָמפּען. דאָס זענען ספּעציעלע קור-ערטער פֿאַר לונגען און אַסטמאַ-לײַדענדע.

און אָט פֿון די גרויסע בערג פֿליסט יאָהר אײַן, יאָהר אויס וואַסערלעך, פֿון פֿעלזען קוואַלען אַרײַן, און קליינע פֿון נאַטור-בעשאַפֿענע פֿעלזען — ריוועלעך און דורך קולטורעלע מענשען-הענד ווערען די וואַסערן געזאַמעלט און גרעסערע פֿלוסען און טײַכען, וואָס גערען מיט אַ גרויסער קראַפֿט, מחמת דער שטורץ, קומט פֿון 3000 מעטערדיגער הויך, און אָט פֿון די וואַסערן שעפּען די איטאַליענער זייער יניקה און דאָס גיט זיי קאָנקורענץ-פֿעהיגקייט.

די בערג היטען די איטאַליענער אָפּ, ווי אַנ'אויג אין קאָפּ זיי ווערען געפֿלעגט און געזויבערט. כאָטש זיי זענען זעהר הויך זענען דאָ פֿאַרהאַן שפּאַציר גענג פֿאַר טוריסטען, פֿאַר אויטאָס און „שוועבע באַהנען", די וועגען און הײַזער אויף די בערג זענען קאַנאַליזירט און די שמוציגע וואַסערן האָבען אַ בעזונדערען אָפּלויף.

איטאַליען האָט נישט קיין קויהלען-פֿעלדער, און מיט כּח פֿון דעם וואַסער טרײַבען זיי די „טורבינען" אָהן גרויסע קאָסטען, אַזוי אַז דער עלעקטרישער שטראָם קאָסט דאָרט העכסטענס 10 פּראָצענט, ווי בײַ אונז, און נישט נאָר די גרעסטע פֿאַבריקען נעהמען דאָרט אויף עלעקטריע, נאָר אַפֿילו אַ גרויסער טייל באַהנען געהען אין איטאַליען עלעקטריש, ווי בײַ אונז די טראַמוויען.

ווײַניגער וואָס די וואַסער קראַפֿט פֿערבילינט דעם אַרבעטס-לוין און שפּאָרט אײַן קויהלען, נאָר דאָס שעהנע, רײַנע וואַסער, ביז וואַנען ס'קומט זיך אַראָפּ פֿון דער הויך, ווערט דיסטילירט ביז גאָר, און דאָס רײַניגט די בוימוואָל-געוויקס און די זײַדען-פֿאַזערן. זיי דאַרפֿען נישט בענוצען, ווי בײַ אונז מיט כעמישע אַרטיקלען, וואָס סוף כּל סוף שוואַכען זיי אָפּ דאָס רויהע מאַטעריאַל.

דאָס רײַנע, זויבערע פֿעלזען-קוואַל-וואַסער האָט די אייגענשאַפֿט, וואָס עס רײַניגט און זויבערט די סחורה, הן אין רויהען צושטאַנד, ווי בײַם פֿאַרבען און אַפּרעטירען און געבען אַרויס בײַ די סחורות דעם אמת'ן נאַטור-גלאַנץ, זייער ווייכען און נאַטירליכען גריף. און ווידעראַמאָל נישט קיין וואונדער, וואָס זיי זענען געגען אונז קאָנקורענץ-פֿעהיג.

אמת, אַז די דאָרטיגע בעפֿעלקערונג איז אונז מקנא מיט אונזער גלײַכע אַקער-באָדען מחמת דאָרט, אין דער באַרגיגער געגענד קומען פֿון צײַט צו צײַט פֿאָר „ערד-ציטערנישען" און עס פֿעהלט זיי אויך אין תּבואות, אָבער לעת עתּה. אַ דאַנק זייער ענערגיע און קולטור, האָבען זיי פֿון די „בערג" אַ גרויסען נוצען צו פֿאַבריקאַציע און זייער ווײַן און עפּעל-צוכט, האַנדלען זיי אײַן מעהר תּבואות, ווי מיר האָבען פֿון אַ גלײַכען באָדען.

די בערג מאַכען זיי גליקליך און אונז שאַדען זיי.

ערקלערונג פֿון דער וועלט-עקזעקוטיווע

פֿון רעוויזיאָניסטען-פֿערבאַנד

לאָנדאָן (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעזאָלוציע, וועלכע איז אָנגענומען געוואָרען אויף דער קאָנפֿערענץ פֿון די א"י רעוויזיאָניסטען וועגען דעם, אַז די וועלט-עקזעקוטיווע פֿון דעם רעוויזיאָניסטען-פֿערבאַנד זאָל אונטערנעהמען שריט פֿאַר אַרויסטרעטען פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, ווערט י. ט. א. אויטאָריזירט מצד דער רעוויזיאָניסטישער וועלט-עקזעקוטיווע:

אין יענער רעוויזיאָניסטישער בעוועגונג איז באמת נישטאָ אַזאַ שטרעבונג סעפּאַראַטיסטישע טענדענץ, ווי זי איז געקומען צום אויסדרוק אויף דעם תּל-אביב'ער רעוויזיאָניסטען צוזאַמענפֿאָהר. די איצטיגע רעוויזיאָניסטישע עקזעקוטיווע שטעהט פֿעסט אויף דער באַזיס פֿון די בעשלוסען, וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען אויף דער לעצטער פּראַגער וועלט קאָנפֿערענץ, אַז דער רעוויזיאָניסטען-פֿערבאַנד זאָל פֿערבלײַבען אינערהאַלב דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. ביז'ן ציוניסטישען קאָנגרעס קען נישט זײַן קיין פֿראַגע וועגען ענדערען די דאָזיגע שטעלונג. דעריבער אויך קען דער שטאַנדפּונקט, וואָס איז פֿאָרמולירט געוואָרען אויף דער קאָנפֿערענץ פֿון דער א"י-סעקציע, בעטראַכט ווערען בלויז אין אויסדרוק פֿון אַ וואונש, אָבער נישט אַלס פֿאָדערונג. די רעוויזיאָניסטישע פֿאָרשטעהער בלײַבען אין ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט און בעטראַכטען זיך אַלס בעשטאַנד-טייל פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

מעבעל
נייצייטיגע, סטילאָווע גאַראַנטירטע קוואַליטעט צו צוגענגליכע פּרייזען
עמפּפֿעהלט:
S. Salomonowicz i S-ka,
ŁÓDŹ, Narutowicza 13 tel. 137.60

10 יובּיליי-טעג
לכּבוד שלום-אַש
פּראָקלאַמירט יודישער פּ. ע. נ.-קלוב

וואַרשאַ. (יטא) דער וואַרשאַווער יודישער פּ.ע.נ.-קלוב טיילט מיט: אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 50-יעהריגען יובּילעאום פֿון דעם עהרען-פּרעזידענט פֿון יודישען פּ.ע.נ.-קלוב, עהרען-מיטגליד פֿון דעם אַלוועלטליכען פּ.ע.נ. קלוב מצד דער יודישער ליטעראַטור, דעם גרויסען יודישען דיכטער שלום אַש, ווענדעט זיך דער וואַרשאַווער יודישער פּ.ע.נ.-קלוב צו אַלע יודישע ליטעראַטען-קאָרפּאָראַציעס, טעאַטער-דירעקציעס, ליטעראַרישע פֿעראײַנען, קולטור-אינסטיטוציעס און ביבליאָטעקען צו עהרען דאָס גרויסע ווערק פֿון דעם וועלט-בעריהמטען שריפֿטשטעלער, וואָס האָט פֿערשאַפֿט אַזוי פֿיל כּבוד דער יודישער ליטעראַטור דורך אײַנאָרדנען יובּילעאום-פֿײַערונגען, טעאַטער-פֿאָרשטעלונגען און רעפֿעראַטען, געווידמעט דער שאַפֿונג פֿון יובּילאַר.

דער אַש-יובּילעאום ווערט געפֿײַערט סײַ דורך די יודישע, סײַ דורך די נישט-יודישע ליטעראַרישע קרײַזען אין גאַנץ דער וועלט. אָבער מיט בעזונדערער יום-טובֿ'דיגקייט און הארציגקייט וועלען פֿײַערן דעם יובּילעאום די ברייטע מאַסען פֿון יודישען פֿאָלק אין פּוילען, וואָס דער יובּילאַר איז דער גרויסער בעזינגער פֿון זייער לעבען.

דער אַש-יובּילעאום דאַרף און זאָל פֿערוואַנדעלט ווערען אין אַ גראַנדיעזער מאַניפֿעסטאַציע פֿאַר יודיש און פֿאַר'ן יודישען קונסטלערישען וואָרט.

כּדי די אָרגאַניזאַציע פֿון אַש-יובּילעאום זאָל זײַן אַנ'אײַנהייטליכע, אַפּעלירט דער וואַרשאַווער יודישער פּ.ע.נ. קלוב צו די אויבענדערמאָנטע אינסטיטוציעס, זיי זאָלען די אַש-פֿײַערונגען אײַנאָרדנען אין איין און דער זעלבער צײַט. אַלס ספּעציעלע יובּילעאום-טעג ווערען פּראָקלאַמירט די לעצטע טעג פֿון חודש דעצעמבער ה. י.

—:0:—

עלילת-דם-אַפּערע
אין קאַרפּאַטען-רוסלאַנד
די עדות ווערען טעראָריזירט דורך די אויספֿאָרשונגס-אָרגאַנען.

פּראַג (יט"א) פֿערשיידענע פֿאַקטען קענען דינען אַלס בעווײַז, אַז געוויסע קרײַזען אין קאַרפּאַטען-רוסלאַנד ווילען פֿונאַנדערבלאָזען די עלילת דם אַפּערע, וואָס איז פֿערטראַכט געוואָרען דורכ'ן קרײַז-געריכט אין וועליקאַ בערעזינאַ אין אַנ'אײַראָפּעאישען סקאַנדאַל.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז דער פּראָצעס אויפֿ'ן פֿאָרשלאַג פֿון פּראָקוראָר, נישט קוקענדיג אויף די פּראָטעסטען פֿון די פֿערטיידיגער, שוין צום צווייטען מאָל אָפּגעלעגט געוואָרען. בײַדע שול-קינדער, וועלכע האָבען צוערשט אָפּגעגעבען ערקלערונגען, אַז די יודישע הויזירער האָבען בײַ זיי אויסגעצאַפּט בלוט און שפּעטער די ערקלערונגען צוריקגעצויגען, זענען ווידער פֿערהערט געוואָרען דורכ'ן געריכטס-פֿונקציאָנער. דערבײַ האָט איינער פֿון די שילער וואַסיל קאָסטאַ בעקומען אַ פּאַטש אין פּנים און מען האָט איהם אַראָפּגעוואָרפֿען פֿון די טרעפּ. וואַסיל קאָסטאַ האָט אויך בײַם צווייטען פֿערהער ערקלערט, דאָס ער האָט זיך אַליין צוקאַליטשעט די האַנד, און קיינער האָט בײַ איהם קיין בלוט נישט געצאַפּט.

דער שול-דירעקטאָר פּאַזיכאַנ'ין וועלכער האָט פֿאַר'ן געריכט ערקלערט, דאָס די קינדער האָבען די מעשה וועגען אויסצאַפּען בלוט אויסגעטראַכט, ווערט דורך דער טשעכאָסלאָוואַקישער צוגעצויגען צו געריכטליכער פֿעראַנטוואָרטליכקייט אונטער דער בעשולדיגונג, דאָס ער האָט כלומרשט בעאײַנפֿלוסט די קינדער פֿאַלש עדות צו זאָגען.

די טשעכישע פּרעסע פֿאָדערט אויף דעם יוסטיץ-מיניסטער, אַז ער זאָל זיך ענדליך פֿעראינטערעסירען מיט'ן גאַנצען ענין.

אונזער תשובה

פֿון ד"ר א. יעקובי—ירושלים.

כל יאוש!
לרדיפות ג'מל פחה נתן תשובה הלורד בלפור,
לרדיפות פספילד תתן תשובה האומה העברית,
האמת והרצון הנצחי — ינצחו.
מ. אוסישקין

שוין לאַנג האָבּען מיר נישט געהאַט אין אונזער פֿאָלקס-לעבּען אַזאַ ערנסטע און אחריות פֿולען מאָמענט, ווי מיר האָבּען איהם איצט. אין געפֿאַהר שטעהען אונזערע ציון-שטרעבּונגען, דאָס אויפֿבּוי-ווערק אין א"י. אונזערע שונאים ווילען פֿון אונז אָפּרײַסען דאָס טײַערסטע, וואָס מיר פֿערמאָגען, דאָס שטרעבּען פֿון טויזענדער יאָהרען. אין דעם שווערען און ערנסטפֿולען מאָמענט מוזען מיר הויך אויסרופֿען, די גאַנצע וועלט זאָל הערען: כל יאוש — נאָר נישט פֿערצווײַפֿלונג!

דער ציוניזם האָט זיך נישט אָנגעהויבּען מיט דער בּאַלפֿור-דעקלאַראַציע און וועט זיך אויך נישט ענדיגען מיט דער בּאַלפֿור דעקלאַראַציע. דער ווילען פֿון יודישען פֿאָלק און זײַן אמונה און זײַנע אידעאַלען, זענען שטאַרקער פֿון וועלכע ס'איז פּאָליטישע דעקלאַראַציעס. תקופֿות קומען און תקופֿות געהען אַוועק, און אין יעדען תקופֿה מישען זיך אוים אונזערע פֿרײַנדען און לײַדען. דאָס אויסגעפּרובּטע פֿאָלק שטעהט אָבּער פֿעסט בּײַ זײַן טויזענטיעהריגער ציון-מסורה. די בּלעטער פֿון אונזער געשיכטע חזר'ן זיך וואָס אַמאָל איבּער.

בּעטראַכטענדיג אונזער יעצטיגע לאַגע, די לאַגע פֿון ציוניזם, די לאַגע פֿון א"י-דיגען ישוב — שווימען אַרויף נישט ווילענדיג, אויפֿ'ן זכרון די טעג פֿון אונזער ווײַטער פֿערגאַנגענהייט. די תקופֿה פֿון דעם השמונאים-קאַמף פֿאַר אונזער זעלבּסטשטענדיגקייט. דער יודישער שאַפֿונגס-גײַסט דער יודישער ציעל-בּעוואוסטער פֿאָלקס-ווילען, איז אַלע מאָל געווען ווי אַ דאָרן אין די אויגען פֿון אונזערע שונאים וואָס האָבּען דען געוואָלט אַנטיוכוס אפיפֿנוס און זײַן קליקע אויבּ נישט אומבּרענגען דעם דאָזיגען גײַסט דעם דאָזיגען פֿאָלקס-ווילען? דער געדאַנק „הבה נתחכמה" איז אַזוי אַלט, ווי די יודישע געשיכטע. אַלע מאָל האָט מען אונז געלעגט שטײַנער אויף אונזער וועג, כדי מיר זאָלען געשטרויכעלט ווערען. נישט פֿערצווײַפֿעלטע, מיט אַלע אונזערע קרעפֿטען האָבּען מיר זיך בּעמיהט אַלעמאָל די דאָזיגע שטײַנער פֿון אונזער וועג אַבּצוראַמען — און מיר זענען בּעגאַנגען ווײַטער צו אונזער ציל.

דער וועג פֿאַר דער לעצטער תקופֿה פֿיהרט אונז צוריק קיין ציון. עס וואָלט דאָ געווען צופֿיל אויסצורעכענען אַלע מניעות, וואָס מען האָט שוין אונז געלעגט אויף דעם דאָזיגען וועג די מערקווירדיגע עמיגראַציע פֿעראָרדנונגען, די שרעקליכע פֿערפֿאָלגונגען פֿון דזשעמאַל פּחה, די פּאָגראָמען אין א"י אין יאָהר 1921, דאָס אָפּשטעלען פֿון דער א"י-דיגער אימיגראַציע, דאָס ערשטע „ווײַס-בּוך" אַליין האָט אײַן כוונה: „נתחכמה". אויך די געשעהענישען פֿון די לעצטע 15 חדשים: די בּלוט-פֿערגיסונגען פֿון חודש אויגוסט, די עמיגראַציע-גזירה, די שאָ-קאָמיסיע, דער סימפּסאָן-בּעריכט און צום סוף דער נײַער „ווײַס-בּוך" אַליין צ"יעלט אַרומצוצוימען דעם יודישען שאַפֿונגס-גײַסט, וואָס בּויט מיט ריזיגער קראַפֿט, טאַנצענדיג און זינגענדיג זײַן אַלט-נײַעם היים אין א"י.

אויף אַ ווײַל האָבּען זיך מענשליכע בּליקען אָפּגעשטעלט אויף אונזער ריזיגער אויפֿבּוי-ווערק אין א"י. און בּײַ מאַנכע זענען די בּליקען שטאַר געוואָרען. דער יודישער שאַפֿונגס-גײַסט קאָן נאָך בּעהערשען דעם גאַנצען אָריענט? און בּײַ זיי איז ריף געוואָרען דער מאָטיוו: „הבה נתחכמה".

שווער איז איצט אונזער קאַמף מיט דער ענגלישער רעגירונג. דאָס שוואַכע און אָבּגעשוואַכטע יודישע פֿאָלק, וואָס איז צעזייט און צושפּרייט איבּער אַ וועלט מיליען, שטעהט אין אַ אונגלײַכען קאַמף מיט דער אָרגאַניזירטער ענגלישער מאַכט, וואָס לעגט ציעל-בּעוואוסטע שטײַנער אויף אונזער וועג קיין א"י. מיר האָבּען אָבּער איין טרייסט: דער אמת איז מיט אונז — און דער אמת מוז זיגען; אויך אין יענע שווערע טעג פֿון אונגלײַכען חשמונאים קאַמף איז דער נצחון געווען אויף דער זײַט פֿון אמת און דאַן זענען „שטאַרקע איבּערגעגעבּען געוואָרען אין די הענד פֿון שוואַכע, צאָהל-רײַכע — אין די הענד פֿון ווענינגע".

דער אונגלײַכער קאַמף שרעקט אונז אויך הײַנט נישט אָב ווײַל דער אמת איז מיט אונז, און דער אייביגער ציון אידעאַל שוועבּט פֿאַר אונזערע אויגען.

וואָס פֿאַראַ תשובה דאַרפֿען מיר געבּען אויף גזירה-פּאַספֿילד?

די פּאַספֿילדער-גזירה איז געווענדעט צום גרעסטען טייל געגען דעם קק"ל — און פֿון דאַנען מוז קומען אונזער תשובה. דער פֿאָלק בּעלויבּטע אינסטיטוציע, וואָס איהר אויפֿגאַבּע איז: בּאָדען ערווערבּונג פֿאַר'ן בּעזיץ פֿון גאַנצען פֿאָלק איהר איז איצט בּעשטימט אַ גרויסע אויפֿגאַבּע. מיר ווייסען נאָך פֿערלויפֿיג נישט וואָס פֿאַראַ גזירות די ענגלישע רעגירונג האָט בּדעה אײַנצופֿיהרען געגען דער אַרבּייט פֿון קק"ל. מיר דאַרפֿען אָבּער זײַן גרייט צו אַלע בּעדינגונגען. מיר האָבּען געאַרבּייט אונטער די ערגסטע מערקווירדיגע בּעגרענצונגען בּיים בּאָדען-קויפֿען, און מיר וועלען אויך אַרבּייטען אונטער די ערנסטע בּעדינגונגען פֿון דער ענגלישער רעגירונג. דער בּאָדען פֿון א"י מוז זײַן אַ יודישער — מיר וועלען איהם אויסלייזען און איהם מאַכען אַלס קנין פֿון גאַנצען פֿאָלק.

דער קרן קימת פֿאָדערט איצט פֿון אונז גרויסע אָנשטרענגונגען, און די אָנשטרענגונגען מוזען מיר מאַכען. מיר מוזען בּעווײַזען נאָכאַמאָל דער וועלט, אַז פּאַפּירענע דעקלאַראַציעס האָבּען פֿאַר אונז קיין בּעדײַטונג נישט. דער ווילען פֿון פֿאָלק און זײַן אַרבּייט פֿאַר'ן קרן קימת וועט זײַן די גרעסטע דעמאָנסטראַציע און זײַן ענטפֿערונג געגען דער פּאַספֿילד-גזירה דאָס יודישע פֿאָלק בּכלל און דאָס פּוילישע יודענטום בּפֿרט, האָט יעצט די געלעגענהייט צו געבּען אונזערע שונאים די געהעריגע תשובה.

לאָמיר אַלע מיט פֿעראײַניגטע כּוחות זיך אָנשטרענגען און אויסלייזען דעם בּאָדען פֿון ארץ-ישראל!

יודען אין אינדיען

ווי לעבּט זיך די יודען אין אינדיען? — די פֿערשידענע סאָרטען יודען. — זייער עקאָנאָמישער מצב. — דער אָפּקלאַנג פֿון די לעצטע ארץ-ישראל-געשעהענישען.

(אַ קאָרעספּאָנדענץ פֿון אינדיען) — פֿון **א. פּאַנעוועזשער.**

צווישען דרום-כינא און אינדיען עקזיסטירען נאָהענטע, כמעט שכנ'ישע בּעציהונגען. אַ גרויסער טייל פֿון די גרויסע אינדישע האַנדעלס- און אימפּאָרט-עקספּאָרט-הײַזער האָבּען אָפּטיילונגען אין שאַנכאַי און אין אַנדערע גרויסע האַפֿען-צענטערן פֿון דרום-כינא. דער גרעסטער טייל פֿון די אַראַבּישע יודען, וועלכע שטאַמען פֿון בּאַגדאַד און מעסאָפּאָטאַמיען, זענען אַריבּער קיין שאַנכאַי, האָנקאָנג, קאַנטאָן און האַנקאָו פֿון אינדיען. די אַראַבּישע יודען אין שאַנכאַי און אין די איבּריגע גרויסע צענטרען פֿון דרום-כינא שפּילען זעהר אַ גרויסע ראָלע אינ'ם אינערליכען און אויסערליכען האַנדעל פֿון לאַנד, קאָנטראָלירען דעם אימפּאָרט און עקספּאָרט פֿון כינא. די שאַשונס, עזראַס, קאַדורים, סאַלאָמאָנס און מרדכים — די אַלע מיליאָנערען און מולטי-מיליאָנערען, וועלכע פֿערנעהמען מיט זייערע געבּײַדעס און פּאַלאַצען גאַנצע גאַסען אין שאַנכאַי און אין אַנדערע שטעט, — האַלטען זיך אָפּגעזונדערט און אַ בּעזונדערער קהלה; אָפּגעזונדערט פֿון די יונגע יודישע קבוצים, אָנגעקומענע אין די לעצטע יאָהרען פֿון רוסלאַנד. זיי האָבּען זייערע פּרעכטיגע שוהלען און בּתי-מדרשים. זייער בּעזונדער קרקע אויפֿ'ן בּית-עלמין, זענען אינגאַנצען ווײַט און פֿרעמד פֿון די נויטען און בּעדערפֿנישען פֿונ'ם אַלוועלטליכען יודענטום, פֿערשטעהען איהם נישט און ווייזען אַרוים אַ שוואַכען אינטערעס צו די אַלגעמיינע פּראָבּלעמען פֿונ'ם יודישען פֿאָלק אין אייראָפּאַ און מעבר לים.

נאָר אויב אין שאַנכאַי, וואו עס געפֿינט זיך בּיים זײַט אַ נײַער יונגער קיבוץ פֿון רוסישע יודען, איז דערווײַל די זאַך שוואַך, איז די קולטורעלע און געזעלשאַפֿטליכע לאַגע פֿון די יודען אין די צענטרען פֿון אינדיען גאָר בּשפֿל המדרגה און די גרויסע יודישע קיבוצים פֿון אינדיען ווערען דאָס בּיסעל אייראָפּעאישע יודען בּכלל בּששים לגבּי די טויזענדער דאָרטיגע יודען, וועלכע זענען העכער מיט הונדערט יאָהר צוריק געקומען פֿון בּאַגדאַד און מעסאָפּאָטאַמיען. ס'איז גענוג אָנצווײַזען אויף דער שטאָט קאַלקוטאַ. די דאָזיגע שטאָט רעכענט זיך פֿאַר איינער פֿון די גרויסע יודישע קיבוצים אין אינדיען. קאַלקוטאַ פֿערמאָגט בּיי הײַנטיגען טאָג העכער 5 טויזענד יודישע משפּחות. די יודישע קהלה איז אַן אַלטע, אַן'אײַנגעפֿונדעוועטע. די אָרטיגע יודען פֿערנעמען אַ פֿעסטע עקאָנאָמישע פּאָזיציע, בּעזיצען גרויסע פּלאַנטאַציעס, עקספּלואַטירען די רײַכטומער פֿון לאַנד, פֿערטרעטען בּעדײַטענד דעם עקספּאָרט פֿון אינדיען, האָבּען פֿיל מיטגעהאָלפֿען דעם אויפֿבּוי און וואוקס פֿון די שטעט און פֿערנעהמען אַ חשוב'ן אָרט אין זייער אויפֿבּליהונג.. חוץ די אָנגעקומענע פֿון בּאַגדאַד און מעסאָפּאָטאַמיען געפֿינען זיך די גאָר אַלטע תושבים פֿון אינדיען, די יודען פֿון דער סעקטע „בּני ישראל", וועלכע מיהען זיך צו בּעווײַזען, אַז זיי זײַנען אין דאָזיגען לאַנד נאָך פֿון פֿאַר'ן חורבּן פֿון צווייטען בּית-המקדש הגם צווישען די יודישע מאַסען אין קאַלקוטאַ, ווי אין די איבּריגע קיבוצים, געפֿינען זיך גענוג האָרעפּאַשנע יודען, וועלכע אַרבּייטען שווער און בּיטער אויף זייער מינימום-עקזיסטענץ, זענען אָבּער דער גרעסטער טייל פֿון דער טאָרטיגער געמיינדע גענוג פֿעסט אין מעמד. חוץ די מיטעלע און רײַכע סוחרים, געפֿינען זיך צווישען די קאַלקוטער יודען מיליאָנערען און מולטי-מיליאָנערען — מענשען, וועלכע וואָלטען געקאָנט פֿיל העלפֿען און טון פֿאַר די נויטען און בּעדערפֿענישען פֿונ'ם וועלט-יודענטום. פֿאַר דער יודישער געזעלשאַפֿטליכקייט אין מזרח- און מערב-אייראָפּאַ, וועלכע געפֿינט זיך אין מאַטעריעלער הילף, אויפֿצוהייבּען זייער אייגענעם קולטורעלען און געזעלשאַפֿטליכען מצב, טוט פֿאַר זייערע נויטבּעדערפֿטיגע און לײַדענדע בּרידער אין די לענדער פֿונ'ם מיטעל-מזרח. נאָר צום בּעדויערען איז עס נישט אַזוי. די בּעסערע פֿון די טוער פֿון דער קאַלקוטער יודישער געמיינדע זענען מורד אין דער גײַסטיגער אַרעמקייט און אָפּגעפֿרעמדקייט, אינדיפֿערענטיזם און קאַלטקייט צו אַלע נויטען און בּעדערפֿנישען פֿונ'ם יודישען קיבוץ.

אין קאַלקוטאַ. ווי אין די איבּריגע קהלות פֿון אינדיען, מערקט זיך אַ גרויסע ירידה און אָרעמקייט אויפֿ'ן געזעלשאַפֿטליכען געבּיט בּײַ די פֿערמעגליכע און רײַכע קלאַסען פֿון יודענטום. דער יונגער דור וואַקסט הפֿקר, אָהן שום נאַציאָנאַלער און וועלטליך-יודישער ערציהונג. דער מאָדערניזם פֿון די געלד-מאַגנאַטען און זייערע משרתים בּעשטעהט אין קאָרטען-שפּיל, מאַרזשאַן, בּייז-בּאָל, פֿערד-געיעג. נישטאָ קיין נייעם ווענדונגקייט פֿון אַרײַנטראַכטען זיך וועגען דעם, וואָס עס קומט פֿאָר אַרום, צו דערהעבּען זיך עטוואָס העכער פֿון די פֿיר ווענט אַרום זיך. אויך צוליבּ דעם וואָס בּײַ די אינדישע יודען איז דאָס חתונה האָבּען פֿערבּונדען מיט גרויסע פּליכטען. דאָס פֿאַמיליען-לעבּען שווער, און דער מיטעלער קלאַס זוכט נאָכצומאַכען דעם לוקסוס פֿון די העכערע רײַכערע קלאַסען — פֿערגרעסערט זיך די צאָהל פֿרײַע צוזאַמענלעבּונגען אָהן חופּה וקידושין און אָהן יעדער נויטיגער חתונה-פֿאָרמאַליטעט, אָדער רעגיסטרירונג.

די בּעציהונג פֿון די הינדוסען צו די יודען איז אַ פֿרײַנדליכע און גאַנץ פֿרידליכע. די יודען אין אינדיען האַלטען זיך גאַנץ נייטראַל צו די לעצטע געשעהענישען. די הינדוסען ווייסען גוט, אַז די יודען אין קאַלקוטאַ, בּאָמבּיי, סינגאַפּור און אין אַנדערע שטעט וואוינען אין לאַנד העכער הונדערט יאָהר, האָבּען אויסגעמיטען ווי ווײַט מעגליך רײַבונגען מיט דער אָרטיגער בּעפֿעלקערונג און האָבּען געזוכט אין פּאָליטישע ענינים זיך האַלטען פֿון דער ווײַטענס. די בּעציהונג פֿון די מאַכטטראַגער הינדוסען איז עטוואָס שאַרפֿער צוליבּ דער מוסולמענישער אַגיטאַציע פֿון מזרח, דאָך איז קיין ספֿק נישט, אַז אויף ווי ווײַט די יודען אין אינדיען האָבּען בּעוויזען אויסצומײַדען אין אַלע קריטישע צײַטען רײַבּונגען און סכסוכים און אונעהרליכען לעבּען פֿון לאַנד, וועט אויך דער איצטיגער שווערער מאָמענט אינ'ם פּאָליטישען לעבּען פֿון אינדיען נישט שטאָרק אָנגרײַפֿען דעם פֿרידליכען און נייטראַלען אינדישען יודענטום

—=0§0=—

רעפֿעראַטען וועגען תלמוד, קבּלה און חסידות פֿאַר אַ קריסטליכען עולם

איניציאַטיוו פֿון יודישער קהלה אין עסען

בּערלין (יט"א) די יודישע קהלה אין עסען האָט אײַנגעאָרדענט עטליכע פֿעראַנשטאַלטונגען פֿון אַ גאַנץ בּעזונדער כאַראַקטער, וועלכע זענען די ערשטע פֿון דער אַרט אין קהלה-לעבּען. אין דער אָרטיגער סינאַגאָגע זענען די לעצטע דרײַ זונטאָג'ס געהאַלטען געוואָרען פֿאָרטראַגען אונטער דעם אַלגעמיינעם נאָמען: „צי עקזיסטירען געהיימע יודישע לעהרען"? די פֿאָרטראַגען זענען בּעזוכט געוואָרען דורך אַ ריזיגען עולם, אַנ'ערך 2500 מאַן אויף יעדען פֿאָרטראַג. דער עולם איז אין דער איבּערוויגענדער מעהרהייט בּיז 90 פּראָצ. געשטאַנען פֿון קריסטליכע צוהערער. דער ערשטער רעפֿערענט איז געווען ד"ר ראַבּינער דינעמאַן וועלכער האָט געגעבּען אַן'איבּערבּליק איבּער דעם תלמוד, ראַבּינער ד"ר בּעק האָט רעפֿערירט וועגען דער קבּלה, אויפֿקלערענדיג די טעאָרעטישע און פּראַקטישע גרונד-יסודות פֿון דער יודישער מיסטיק. דעם לעצטען זונטאָג האָט געהאַלטען אַ רעפֿעראַט ד"ר מאַרטין בּובּער וועגען חסידות. פֿאַר'ן גײַסט פֿון דער צוהערערשאַפֿט איז כאַראַקטעריסטיש, דאָס פֿון קריסטליכען עולם גופֿא זענען נאָך יעדער רעפֿעראַט אַרוים געשיקט געוואָרען פֿראַגען וועגען זין און געבּרויך פֿון פֿערשידענע סינאַגאָגאַלע צערעמאָניעס און מנהגים אויפֿקלערונגען האָט געגעבּען דער אָרטיגער ראַבּינער ד"ר האַהן.

אַלע צײַטונגען אין עסען האָבּען געווידמעט אויספֿיהרליכע אַרטיקלען דעם רעפֿעראַטען ציקל, אונטערשטרייכענדיג דעם גרויסען אינטערעס, וועלכען די פֿאָרטראַגען האָבּען אַרויסגערופֿען דווקא צווישען דעם טייל פֿון דער בּעפֿעלקערונג, צווישען וועלכען עס ווערט לעצטענס געפֿיהרט אַזאַ שענדליכע אַנטי-יודישע העצע. אין פֿערשידענע קרייזען דריקט מען אוים דעם וואונש, אַז דעם בּײַשפּיל פֿון דער עסענער קהלה זאָלען נאָכטון אַנדערע יודישע קהלות אין דײַטשלאַנד.

אַנטיסעמיטיזם אויף דער אוניווערסיטעט אין דעבּרעטשין

בּודאַפּעשט (יט"א) „פּעסטער לאָיד" טיילט מיט: אויפֿ'ן דעבּרעשטינער אוניווערסיטעט האָט אַ געוויסער יאָסעף קאַוואַטש, אַ סטודענט פֿון טעאָלאָגיע, טיעף בּעליידיגט דאָס יודישע עהרען-געפֿיהל פֿון יודישען מעדיצינער געאָרג קליין. דער לעצטער האָט אויף דער בּעליידיגונג געענטפֿערט מיט אַ פּאַטש אין פּנים דעם אַנטיסעמיטישען סטודענט. קאַוואַטש האָט זיך פֿערקלאָגט פֿאַר'ן סענאַט, וועלכער האָט בּעשלאָסען צו דערווײַטערען דעם יודישען סטודענט אויף פֿיער סעמעסטערם פֿון אוניווערסיטעט. געאָרג קליין האָט אַפּעלירט צום בּילדונגס-מיניסטער וועלכער האָט אָבּער דעם בּעשלוס פֿון אַקאַדעמישען סענאַט בּעשטעטיגט.

עס דאַרף בּעמערקט ווערען, אַז דאָס איז דער ערשטער פֿאַל פֿון אַזאַ האַרבּער שטראָף פֿאַר אַ סטודענט, וואָס רעאַגירט פּויזיש אין צושטאַנד פֿון אויפֿרעגונג צוליבּ עהרען-בּעליידיגונג. בּיז איצט איז נאָך קיין איין קריסטליכער סטודענט אויף וועלכער עס איז אונגאַרישער הויכשול נישט בּעשטראָפֿט געוואָרען אויף אַזאַ אופֿן. דער אוניווערסיטעטס-סענאַט ערקלערט, אַז די בּעשטראָפֿונג פֿון קליין דאַרף דינען אַלס התראה פֿאַר אַנדערע סטודענטען, אַז זיי זאָלען זיך אָבּהאַלטען פֿון ענליכע אַרויסטריטען. דערצו בּעמערקט די דעמאָקראַטישע פּרעסע, אַז הגם מען וואָלט פּרינציפּיעל געגען דעם נישט געדאַרפֿט אָפּאָנירען (אָבּגעזעהען דערפֿון, וואָס אין קליין-פֿאַל איז עס אַ צו האַרבּע שטראָף) האָט אָבּער דער אוניווערסיטעט סענאַט געהאַט לעצטענס פֿיל געלעגענהייטען צו געבּען אַזאַ וואָרנונגס-שטראָף וועגען סטענס איינעם פֿון די פֿיל צעהנדליגער אַנטיסעמיטישע סטודענטען, וועלכע האָבּען דערויף מיט אַנ'אמת פֿערדינט און דאָך געבּליבּען אונבּעשטראָפֿט. לכל-הפחות, שרײַבּט די פּרעסע, האָט די ערשטע שטראָף געדאַרפֿט בּעקומען נישט אַ בּעליידיגטער יודישער סטודענט.

—:0:—

עס געהט איצט אַ סדרה בּאַנקראָטען אין אַמעריקאַ

די מגפֿה פֿון בּאַנקראָטען האָט זיך גענומען פֿערשפּרייטען נאָך די פֿאַראַיאָהריגע גרויסע קראַכען אין וואָל סטריט. — שטילע און עפֿענטליכע בּאַנקראָטען. — „פּערזענליכע" בּאַנקראָטען. — אינטערעסאַנטע פֿאַקטען און וויצען וועגען בּאַנקראָטען.

(אַ בּריף פֿון ניו-יאָרק) — פֿון **ל. מאַלקעס**

דער קראַך אויף וואָל סטריט, מיט דער נאָכוועהעניש פֿון אַ שאַרפֿען קריזיס איבּער'ן לאַנד, האָט מיטגעבּראַכט די אַלטע, גוט-בּעקאַנטע סדרה פֿון עקאָנאָמישע פּראָבּלעמען. ווידער אַרבּייטסלאָזיגקייט, ווידער „בּרויט-אַנאַנקעס" ווי דער הערט מען, אַז מען דאַרף עפּעס טון פֿאַר טויזענדער פֿאַמיליעס, וועמען די הויז-ווירטען האַלטען בּיים אַרויסשטעלען אין גאַס פֿאַר נישט צאָהלען קיין דירה-געלט. די מיליאָנען מענשען, וועלכע האָבּען שפּעקולירט מיט אַקציעס, זענען קיין מיליאָנערען נישט געוואָרען. פֿאַרקערט, זיי האָבּען אַרײַנגעבּראַכט זייערע אָפּגעשפּאָרטע עטליכע דאָלאַר און זענען געבּליבּען בּײַ גאָרנישט. אימעטום געהען איצט אַרום צובּראָכענע מענשען, וואָס זענען צוקאַליעטשעט פֿינאַנציעל און גײַסט.

די אָפֿיציעלע טעגליכע נאָטיצען וועגען בּאַנקראָט אין אַ ניו יאָרקער צײַטונג פֿערנעמען איצט עטליכע שפּאַלטען יעדען טאָג. זענען פֿערטרעטען אַלערליי בּראַנזשען, מיט חובות אויף אַלערליי סומעס.

די בּאַנקראָטען ווערען איצט אָנגענומען גאַנץ לײַכט אין די האַנדעלס-קרײַזען. סוחרים ערוואַרטען בּאַנקראָטען. צווישען בּאַנקראָטען און סוחרים איז זאָגאַר געשאַפֿען געוואָרען אַ נײַע זאַמלונג וויצען וועגען בּאַנקראָטען

מען דערצעהלט, צום בּײַשפּיל, אַזאַ וויץ:

אַ רײַזענדער איז אַרײַנגעקומען אין אַ פֿירמע צו נעמען אַ בּעשטעלונג. ער האָט אַרײַנגעשיקט זײַן קאַרטעל אין בּיוּראָ. דאָס בּיוּראָ-יונגעל איז אַרויסגעקומען און געזאָגט, אַז דער שעף בּעט דעם וואָיאַושער וואַרטען אַ בּיסעל, ווײַל ער איז איצט אַ בּיסעל בּעשעפֿטיגט.

„ווי לאַנג וועל איך דאַרפֿען וואַרטען?" — פֿרעגט דער וואָיאַושער.

„דער שעף האָט געזאָגט, פֿופֿצעהן מינוט", ענטפֿערט דאָס בּיוּראָ-יונגעל.

„געה זאָג דײַן שעף, אַז איך וועל וואַרטען מיט אײַן בּעדינג, רופֿט זיך אָפּ דער וואָיאַושער, ער זאָל מיר צוזאָגען, אַז אין פֿופֿצעהן מינוט אַרום וועט נאָך די פֿירמע נישט זײַן בּײַם געריכט וועגען בּאַנקראָט.

אַ צווייטער שפּאַס איז מעהר-ווייניגער אַ יודישער:

אַ יודישער קאָנפֿעקציען-פֿאַבּריקאַנט האָט זיך געווענדעט צו אַ בּאַנק נאָך אַ הלואה אויף צו פֿאַרגרעסערן זײַנע „בּיזנעס". ער האָט, ווי עס פֿאָדערט זיך אין אַזאַ פֿאַל, אָנגעגעבּען, אַז ער האָט אַ גרויסע פֿאַבּריק מיט אַ גרויסער צאָהל אַרבּייטער, און אַז זײַן „שאָפּ" איז פֿערוואַרפֿען מיט אַרבּייט.

די בּאַנק האָט געשיקט צו אונטערזוכען די „בּיזנעס". דער אונטערזוכער איז גראָד געווען נישט קיין יוד. ער איז אַרײַנגעקומען מיט'ן פֿאַבּריקאַנט'ס הלואה-בּיטע אין האַנט, איהם ערקלערט אין וואָס זײַן שליחות בּאַשטעהט, און גענומען אַרומקוקען די „שאָפּ".

די מאַשינען זענען געשטאַנען ליידיג.

„וואָס עפּעס אַזוי שטיל? — פֿרעגט דער אונטערזוכער. — הײַנט איז דאָך נישט זונטאָג, פֿאַרוואָס אַרבּייט מען נישט דאָ?".

„הײַנט איז אַ יום-טוב, אַ יודישער יום-טוב", — ענטפֿערט דער פֿאַבּריקאַנט.

„אַזוי? — זאָגט יענער — דאַרף איך דאָס פֿערשרײַבּען אין מײַן ראַפּאָרט צו דער בּאַנק. ווי איז דער נאָמען פֿון דעם יודישען יום-טוב?".

דער פֿאַבּריקאַנט גיט זיך אַ קראַץ אין קאָפּ, קוקט אָן זײַן גאַסט און זאָגט: „איך בּין מאַכולע. איך בּין מאַכולע"

„אַ מאָדנער נאָמען, — זאָגט דער אונטערזוכער. — אָבּער איך מוז דאָס בּאַריכטען", און ער פֿערשרײַבּט, אַז ווען ער האָט בּעזוכט די „שאָפּ", האָט מען דאָרטען נישט געאַרבּייט, ווײַל ס'איז געווען אַ יודישער יום-טוב „איך בּין מאַכולע".

פֿון דער פֿירמע איז דער אונטערזוכער געגאַנגען צו אַ צווייטען יודישען „מאַנופֿעקטשורער", וועלכער האָט זיך אויך געווענדעט אין בּאַנק נאָך אַ הלואה ער איז אַרײַנגעקומען אַהין, ערשט אַלע מאַשינען געהען דאָרט; יודישע מענער און פֿרויען זיצען בּײַ דער אַרבּייט. דאָס האָט איהם פֿערוואונדערט.

„איך זעה, אַז בּײַ אײַך אין שאָפּ אַרבּייט מען הײַנט", — זאָגט ער צום פֿאַבּריקאַנט.

„פֿאַרוואָס זאָל מען נישט אַרבּייטען?

„הײַנט איז דאָך אַ יודישער יום-טוב, — זאָגט דער גוי — איך האָבּ וועגען דעם נאָר-וואָס געהערט".

„וואו האָט איהר דאָס געהערט?" — פֿרעגט דער „מאַנופֿעקטשורער".

דער גוי דערצעהלט איהם.

„ווי האָט ער אײַך געזאָגט איז דער נאָמען פֿון הײַנטיגען יום-טוב בּײַ איהם?" — פֿרעגט דער מאַנופֿעקטשורער.

„אָט, איך האָבּ עס פֿערשריבּען אין מײַן בּעריכט, — זאָגט דער גוי. — דער נאָמען איז „איך בּין מאַכולע".

„אָך, דאָס! — רופֿט אוים דער פֿאַבּריקאַנט — דאָס מוז זײַן ריכטיג. בּײַ מיר וועט דאָס זײַן די נײַע וואָך".

* * *

אין אַלע אינדוסטריעס, און אַלע בּיזנעס רעדט מען איצט פֿון „שטילע" בּאַנקראָטען. דאָס זענען בּאַנקראָטען, וואָס געהען נישט דורכ'ן געריכט. געשעפֿטסלײַט געפֿינען זיך אין אַ געענגערטער לאַגע, זיי ווילען אויפֿהאַלטען זייער גוטען נאָמען, פֿעררופֿען זיי זייערע קרעדיטאָרען און דערצעהלען זיי דעם אמת. די קרעדיטאָרען האָבּען אַ פֿערזאַמלונג און בּעשליסען, וואָס צו טון. געוועהנליך אונטער אַזעלכע אומשטענדען, רעכענען אוים די קרעדיטאָרען, אַז אויבּ זיי וועלען „אַרײַנוואַרפֿען" די פֿירמע אין בּאַנקראָט, וועט פֿאַר זיי זײַן ערגער. עס וועט זיך אָנהויבּען אַ חתונה מיט געריכטען מיט אַדוואָקאַטען. די זאַך וועט זיך פֿאַרציהען און פֿאַר די קרעדיטאָרען וועט גאָרנישט בּלײַבּען.

אויבּ זיי האַלטען, אַז דער געאייגנטער געשעפֿטס-מאַן איז אַן'ערליכער מענש, לאָזען זיי איהם בּעסער „שטעהן אין די בּיזנעס". זיי מאַכען מיט איהם אָפּ, אַז זיי וועלען נישט מאָנען דערווײַל בּײַ איהם געלט, און זיי גיבּען איהם נאָך נײַע סחורה, ער זאָל קענען אָנגעהן מיט די געשעפֿטען.

נאָר די אמת'ע „שטילע" בּאַנקראָטען זענען ווירקליך טראַגיש. שטילערהייט, אַ פֿעראורטיילטער פֿינאַנציעל בּאַנקראָט בּעט זיך אָפּ דער „בּיזנעס-מאַן", מען זאָל איהם כאָטש שאָנען זײַן נאָמען, מען זאָל איהם נישט מאַכען אָפֿיציעל פֿאַר בּאַנקראָט. ער גיט אַוועק אַלץ צו זײַנע בּעלי חובות, ער ווײַזט זיי נאָך אָפּשר, אַז ער גיט זיי זײַן ווײַב'ס צירינג, אַלץ וואָס ער פֿערמאָגט, אַבּי זיי זאָלען איהם נישט נעמען אין געריכט.

פֿיל אַזעלכע טרויעריגע ענדעם פֿון גלענצענדע, שטורמישע קאַריערעס האָבּען פּאַסירט אין די לעצטע עטליכע מאָנאַטען צווישען יודען אין ניו-יאָרק, אין פֿערשידענע בּראַנזשען, און יעדער אינדוסטריע בּעזונדער רעדט מען וועגען אַט די „געבּראָכענע". מען דערצעהלט, ווי זיי האָבּען געוויינט מיט טרערען בּײַ זייערע קרעדיטאָרען, געבּראַכט דער ווײַב'ס צירינג, זיך אָפּגעבּעטען, אויסגעבּעטעלט דאָס רעכט אָנצוהאַלטען דעם גוטען נאָמען און דער געזעלשאַפֿט און זענען אַרויס אָרימע לײַט.

וואָל סטריט אַקציעס (סטאַקס) זענען איצט שפּאָט בּיליג. די „סטאַקס" געהען איצטער אַריבּער אין די הענט פֿון די רײַכע. די רײַכע קויפֿען אויף די „סטאַקס" כל זמן עס איז בּיליג. פֿריהער האָבּען די רײַכע פֿערקויפֿט די זעלבּע אַקציעס צום בּרײַטען עולם פֿאַר די העכסטע פּרײַזען. איצט קריגען זיי די אַקציעס אַרײַן צוריק פֿאַר אַ פֿערטעל געלט און זיי האָבּען אי די אַקציעס אי די געלט...

* * *

אויסער די „בּיזנעס" בּאַנקראָטען, איז איצט אַ מגפֿה פֿון „פּערזענליכע" בּאַנקראָטען. מענשען בּאַנקראָטירען. פּלוצלינג איז בּײַ זיי ליידיג געוואָרען אין די קעשענעס. זיי קענען נישט צאָהלען, זיי האָבּען נישט מיט וואָס צו צאָהלען דירה-געלט, וואו זיי וואוינען, זיי קענען נישט בּעצאָהלען דעם שנײַדער דעם קצב, דעם געוועלבּער, זיי האָבּען נישט וואָס צו נעמען. זענען אויסגעוועפּט געוואָרען...

זיי גיבּען אַרײַן אַ בּיטע, דאָס געריכט זאָל זיי ערקלערען בּאַנקראָט.

דאָס איז לײַכטער, ווי אַרויסצוואַרפֿען זיך פֿון פֿענסטער פֿון אַ וואָלקען-קראַצער, ווי פֿילע וואָל-סטריט רואינירטע טוען איצט. אַ בּאַנקראָטירטער דאַרף נאָר ווײַזען, אַז ער האָט ווירקליך נישט מיט וואָס צו צאָהלען, און אַז ווען ער האָט גענומען דאָס געלט, אָדער סחורה, איז ער געווען ערליך, נישט געמיינט צו בּעשווינדלען און פֿערלאָפֿען. דאָס געריכט גיט איהם אַ „דיסטשאַרדזש", און עס איז איהם אַרונטער דער גאַנצער יאָך פֿון קאָפּ. ער קען אָנהויבּען איבּעראַנײַס.

ווען מען קוקט איבּער דעם צעטעל פֿון פּערזענליכע בּאַנקראָטען איצט יעדע וואָך, זעהט מען אַ גרויסע צאָהל פּראָפֿעסיאָנעלע מענשען. אַ גרויסע צאָהל אַקטיאָרען, אַרטיסטען, דאָקטוירים, און נאָך אַזעלכע, וועמען די געוועלבּער גיבּען קרעדיט, און וועלכע זענען געוואוינט צו לעבּען גוט. אַקטיאָרען זענען שטענדיג געווען אויף דעם צעטעל. זיי האָבּען שטענדיג געהאַט אַ טבע צו לעבּען אַבּיסעל העכער ווי זיי קענען, און זיי האָבּען געקענט קריגען, ווער עס זאָל זײַן פֿערקויפֿען אויף בּאָרג. זיי קענען מאַכען דעם אָנשטעל.

אָבּער איצט האָבּען זיך אָנגעלערנט אַנדערע. כמעט אַלע פּעטיציעס ווײַזען, אַז די בּאַנקראָטירטע האָבּען פֿערלאָרען אויף וואָל-סטריט.

די קרעדיטאָרען זענען שנײַדער, פֿון וועמען זיי האָבּען זיך געמאַכט קאָסטבּאַרע מלבּושים פֿאַר זייערע פֿרויען און געליבּטע, און אַפֿילו גוטע פֿרײַנד, פֿון וועמען זיי האָבּען גענומען הלואות.

אַ היבּשע צאָהל פֿון די פּערזענליכע בּאַנקראָטען זענען גלאָט מענשען, אָהן פּראָפֿעסיעס. זיי ערקלערען אין זייערע פּעטיציעס, אַז זיי האָבּען נישט פֿון וואָס צו לעבּען. זיי האָבּען נישט קיין „בּיזנעס" און האָבּען נישט קיין פּאָסטען. פֿון זייערע חובות איז צו זעהען, אַז זיי האָבּען געלעבּט רײַך, געקויפֿט קאָסטבּאַרע קליידער, געוואוינט אין טײַערע דירות, פֿאַרלעבּט אַ סך.

עס זענען געווען אַ סך אַזוינע מענשען אין די עטליכע „פּראָספּעריטי-יאָהרען — אויסגעפּוצט, געשפּילט אַ ראָלע, אָבּער אָהן אַ פּאָסטען. זיי זענען געווען „אין מאַרק", געשפּילט אין אַקציעס. זיי האָבּען געמיינט, אַז זיי וועלען שוין קיינמאָל מעהר נישט דאַרפֿען אַרבּייטען. און אינטערעסאַנט איז, אַז די מייסטע פֿון דעם סאָרט זענען יונגע לײַט.

—=0§0=—

לאָדז 28 נאָוו. 1930
זונטאָג, י' כסלו תרצ"א, פ' וישלח
זון אויפג. גג. 7.10
זון אונטערג. צג. 3.21

טאָג-כראָניק

80 קילאָמעטער אַ שעה וועלען געהן די באַהנען

דער פערשטאַרקטער אויטאָבוס-פּער־קעהר קאָנקורירט זעהר שטאַרק מיט די באַהנען. צוליב דעם, וועלען די באַהנען געהן שנעלער, ווי ביז אהער. אַנשטאָט 65 וועט זי איצט לויפען 80 קילאָמעטער אַ שעה.

געגען דער הערשענדער גריפּע נעמט די טאַבלעטקעס "TOGAL" וועמענס ווירקזאַמקייט האָבען בע־שטעטיגט רעיענטאַליש העכער 6,000 דאָקטוירים.

אַ בלוטיגער חלוקה צווישען גנבים

(§) מיט אַ צייט צוריק איז אויף אַבוואַטעלסקאַ גאַס פאָרגעקומען אַ בלו־טיג געשלעג צווישען גנבים, וועלכע האָבען נישט געקאָנט דורכקומען בײַ דער חלוקה פון אַ גנבה. איינער פון זיי איז שווער פערוואונדעט געוואָרען. און גע־ריכט האָט זיך נעכטען אָפּגעשפּילט דער זפילאָג פון דער אַוואַנטורע. איינינגע פון די גנבים זענען פער'משפט געוואָ־רען צו 6 און 3 חדשים תפיסה.

פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט

—:0:—

נײַע באַנקראָטען, נאַדזאָרען און רעגולאַציעס

(5) דאָס קינאָ טעאַטער „קאַסינאָ" ווי אויך די פירמע „זאַגראָדזשינסקי און שותפים", איז געשטעלט געוואָרען אונטער אופּאַדלאָשטש. די דאָזיגע פיר־מע האָט די לעצטע צייט זיך געפינען אין צאָהלונגס שוועריגקייטען. דער אופּאַדלאָשטש איז ערקלערט געוואָרען אויף דער בוטע פון מיכאַל פּאַנקאָווסקי, וועמען די פירמע איז שולדיג געהען 10,000 זל. אויף צוויי פּראָטעסטירטע וועקסלען. היות די בעזיצער פון „קאַ־סינאָ" זענען אויך די אײַגענטימער פון וואַרשאַווער קינאָ „סטילאָווי" און פון דער פילם-ביוראָ „עסטעפילם", ווי אויך פון צוויי הײַזער און צוויי פּלעצער אין וואַרשאָ און אַ הויז אין בידגאָשטש, איז דער אופּאַדלאָשטש אויך חל אויף די דאָזיגע אונטערנעמונגען זון אָביעקטען.

* * *

אויך די פירמע „מאיר יאַסקאָוויטש" (פּיעטריקאָווער 33) איז ערקלערט געוואָרען אין אופּאַדלאָשטש. „מ. יאַסקאָ־וויטש" איז שולדיג געבליבען צווי פיר־מעס 72,659 דאָלאַר פאַר סחורות און גאַרן די לאָדזער פירמע האָט, ווי עס שטעלט זיך אַרויס, צומאָל נישט גע־וואָלט ענטפערן אויף די בריף פון די קרעדיטאָר-פירמעס וועגען רעגולאַציע. אַלס קוראַטאָר איז נאָמינירט געוואָ־רען הרר. מ. ליפּינסקי, אַלס ריכטער-קאָמיסאַר פּאַוועל שולין.

* * *

די בוטע פון דער קאָנפעקציע-פירמע „יאַקוב גוטמאַן" פּיעטריק. 87 איז אָפּ־געוואָרפען געוואָרען צוליב דעם, וואָס די אונטערנעהמונג פיהרט נישט קיין רעגולערע האַנדעלס-בוכער וו'אויך צוליב דעם, וואָס די פּליטישע אַקטיוון זענען קלײַן. דערצו האָט די האַנדעלס-קאַמער אַרויסגעגעבען אַ נעגאַטיווע מיינונג וועגען דער דאָזיגער פירמע.

* * *

די אינדוסטריע-פירמע „טענענבלום און מאַלעוואַנטשיק" (פּיעטר. 58) האָט אָפּגעגעבען אַ בוטע וועגען בעשטימען איהר אַ „נאַדזאָר". די פירמע עקזיס־טירט שוין 25 יאָהר און זי האָט זיך די גאַנצע צייט אויסגעצייכענט מיט איהר סאָלידקייט און פּינקטליכקייט אין די צאָהלונגען. אין 1929 און 1930 האָט די אונטערנעמונג געליטען גרויסע היזקות צוליב די באַנקראָטען פון די אָפּנעמער די לעצטע נישט געלונגענע סעזאָנען האָבען די פירמע געצוואונגען אויסצוקויפען קונדישע פּראָטעסטען פאַר 150,000 זל. אויך אין איצטיגען סעזאָן איז זעהר שוואַך מיט די אויסזוכ־טען אויף פערבעסערונג. אַנשטאָט 15—20 טויזענד מיטער, וואָס די פירמע פלעגט פערקויפען אין אַ סעזאָן האָט זי היינטיגען סעזאָן פערקויפט קוים 1500 מיטער. דער סחורה-לאַגער איז דעריבער פול און חובות ווערען צאָהל־באַר, אויף וואָס ס'איז נישטאָ געניג געלד. דער בילאַנס שליסט זיך מיט דער סומע פון 136,319 זל.

* * *

דער פירמע „קאַפּעל רודניצקי", פאַ־בריק און פערקויף פון האַלב-וואָלענע און זײַדענע אויסאַרבעטונגען (גדאַנ־סקאַ 133) איז אָנהויב 1930 בעשטימט געוואָרען אַ „נאַדזאָר", וועלכער איז פּראָלאָנגירט געוואָרען. איצט האָט דאָס געריכט בעשטעטיגט אַ רעגולאַציע־אָפּמאַך מיט 28 קרעדיטאָרען, וועלכע רודניצקי איז שולדיג 120,011 זל. ער וועט רעגולירן אויף 70 פּראָצ., בע־צאָהלט אין צוויי יאָהר. 25 קרעדיטאָ־רען האָבען געשטימט פאַר דעם אָפּ־מאַך.

* * *

דער בעזיצער פון דער רעסטאָראַן און שפּייזעריי אהרן פּרושינאָווסקי (פּיעטר־קאָווער 220), וועלכער האָט אין משך פון צוויי חדשים געגאַנגען פון אַ „נאַ־דזאָר", — האָט זיך געוואָנדען צום האַנדעלס-געריכט צו ערלויבען איהם אַ רעגולאַציע אָפּמאַך. פּרושינאָווסקי וויל זײַנע אָפּענע און וועקסעל-חובות רעגולירן אויף 70 פּראָצענט אין פיער דרײַ-יעהריגע ראַטעס. דאָס געריכט האָט די בוטע בעוויליגט בתנאי, אַז פּרושינאָווסקי זאָל די רעגולאַציע־סומעס גאַראַנטירן מיט אַ היפּאָטעק־בטיחות.

„הזמיר" יודישע טעאַטער סטודיע
„הזמיר" אַלעיאַ קאָשטשושקי 21.

פייערליכע פּרעמיערע
פרייטאָג דעם 5, שבת דעם 6, זונטאָג ד. 7 דעצעמבער 1930 9 אָוועגד
אין פּאַליש אויף דער קייט (אַ חלום פון אַ קלויזניק)
דראַמא אין 3 אַקטען פון י. ל. פּרץ.
אינסצעניזאַציע און רעזשי – אידעס, מוזיק – הענעך קאָן, דעקאָראַציעס און קאָסטיומען – יצחק בראָינער, פּלאַסטיק און טענץ – איזאַ האַראַרי.
בילעטען שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע פון „הזמיר".

אונטערגעצונדען דאָס אייגע־נע הויז

פּאָטער און זוהן פּער'משפּט צו 3 יאָהר תפיסה

ענדע יוני ד. י. האָט אין דאָרף לאַסקאָוויץ (הינטער לאַסק) אויסגעבראַ־כען אַ גרויסע שרפה אין די בנינים פון יוזעף קאָלאַטש, פון וואַנען די פלאַמען האָבען זיך איבערגעטראָגען אויף די שכנות'דיגע געביידעס. קאָלאַטש'ס ווירט־שאַפט איז אוועק מיט'ן רויך. צווישען די חורבות האָט אַ פּויער געפונען אַ פּעקעל פּאַקעלעס, דורכגעזאַפּט אין נאַפט.

נעכטען איז קאָלאַטש מיט זײַן זוהן געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אין לאָדז. זיי זענען פּעראורטיילט גע־וואָרען צו 3 יאָהר תפיסה און פּערלי־רען אַלע רעכט.

—:0:—

אַ בריף אין רעדאַקציע

געעהרטע רעדאַקציע!

אַלס ענטפער אויף דעם פערעפענטלי־כטען בריף מיט דער איבערשריפט „פאַר וואָס זענען מיר אַרויסגעטרעטען פון הזמיר", ערלויבען מיר זיך צו געבען פאָלגענדע ערקלערונג: 1) אמת איז, אַז אַן'אומבעדייטענדע צאָהל כאָר-מיטגלי־דער פון „הזמיר" האָבען זיך מיט „זייער גאַנצען יוגענדליכען ברען" גע־ווענדעט צו דער פערוואַלטונג פון „הזמיר" מיט אַ ריי פאָדערונגען, וועל־כע שטעהען אין סתירה צו די סטאַטוטע פון פעראיין בכלל און צו דער געזונדער לאָגיק בפרט, די פערוואַלטונג האָט זעלבסטפערשטענדליך די דאָזיגע פאָ־דערונגען נישט געפונען פאַר מעגליך אין אַכט צו נעמען.

2) עס איז נישט אמת, אַז די פער־וואַלטונג האָט ביים אײַנלאַדען די כאָר־מיטגלידער צו די ערשטע פּראָבען גע־מאַכט וועלכע עס איז אויסנאַהמען, דאַ־געגען איז אמת, אַז אַלע כאָר-מיטגלי־דער זענען שריפטליך אײַנגעלאַדען גע־וואָרען צו די פּראָבען, וועלכע האָבען אָבער צוליב דער מאַקסלאָזער בעציהונג פון אַן'אומבעדייטענדער צאָהל כאָר-מיט־גלידער צום דירינענט און שעדליכע שטעלונג צו די אַנטיילנעהמער אין די פּראָבען, געמוזט איבערגעריסען ווערען, צוליב וואָס די פערוואַלטונג איז געוועזען געצוואונגען דעם כאָר אויפצולעזען.

3) דער גאַנצער בריף טראָגט אַ דע־מאַגאָגישען כאַראַקטער און שטיצט זיך [illegible] מיר בע־טראַכטען דאָס אַלס אַ אינסינואַציע, צו בעאײַנפלוסען די געזעלשאַפטליכע מיי־נונג צום שאַדען פון „הזמיר" און האַל־טען עס אונטער אונזער כבוד זיך אַרײַנ־צולאָזען אין אַ ווײַטערע פּאָלעמיק

אין נאָמען פון דער פערוואַלטונג פון „הזמיר"

(—) מ. מאַרכעוו
(—) ד. קרענעצקי.

„געגען-שווינדזוכט-טעג".

דעם 1. דעצעמבער, וועלען אין לאָדז זיך אָנהויבען די „געגען-שווינד־זוכט-טעג", וואָס וועלען געדויערען ביז'ן 10. יאַנואַר 1931. די אַקציע האָט צום צוועק אויפצוקלערען דער בעפעלקערונג די נויטווענדיגקייט צו בעקעמפען די דאָזיגע שרעקליכע קראַנקהייט, וועלכע האָט זיך בעזונדערס אין לאָדז שטאַרק אײַנגעקעסטיגט.

ד"ר א. גראַהמאַן זאָגט זיך אָפּ פון סענאַט-מאַנדאַט

מען גיט איבער, אַז ד"ר אַלפרעד גראַהמאַן, וועלכער איז פון לאָדזער קרייז אויסגעוועהלט געוואָרען צום סע־נאַט מצד דער „בעבע"-ליסטע, זאָגט זיך אָפּ אָנצונעמען דעם מאַנדאַט, ווייל זיי־נע פליכטען ערלויבען איהם נישט איבערצונעמען דעם אמט.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע"
נאַרוטאָוויטשאַ 20.

גאַסטשפּילען פון בערימטן אַרטיסט גאַסטשפּילען
פון סטאַניסלאַווסקי'ס קונסט-טעאַטער אין מאָסקווא, פּיסקאַטאָר־טעאַטער אין בערלין, מאָריס שוואַרץ'ס יודיש קונסט-טעאַטער
פּאול באַראַטאָוו

ריזען ערפאָלג! הונדערטער מענשען אַוועק פון דער קאַסע אָהן בילעטען!
היינט, זונטאָג, דעם 30 נאָוועמבער 9 אַ זייגער אָוועגד
דער פּאָטער
דראַמא אין 3 אַקטען פון אויגוסט סטרינדבערג.
הויפּט-ראָל: ריטמייסטער אַדאָלף – פּאול באַראַטאָוו

מאָרגען, מאָנטאָג דעם 1. דעצ. 9 אָוו. פּאָפּולערע פאָרשטעלונג
– פּרעמיערע!! הינקעמאַן
טראַגעדיע אין 4 אַקטען פון ערנסט טאָלער.
אין דער הויפּט-ראָל: „הינקעמאַן" – פּאול באַראַטאָוו

דינסטאָג, דעם 2-טען דעצעמבער 1930 9 אַ זייגער אָוועגד
דער פּאָטער
דראַמא אין 3 אַקטען פון אויגוסט סטרינדבערג.
הויפּט-ראָל: ריטמייסטער אַדאָלף – פּאול באַראַטאָוו

ס'נעמען אַנטייל פּרויען: מ. ראָזען, ד. האַלפּערן, ש. פּלאָם י. פּלאָם, מ. פּאָזנאַנסקאַ – מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראַקאַרזש, י. גרינהויז, ב. גורוויטש, י. וויינבערג, מ. מאַקסימאָוו, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פּלאָם
סופליאָר מ. אייזענבערג.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון „פילהאַרמאָניע."

בוליגאַנעס טעראָריזירען די יודישע אַלטוואַרג־הענדלער אויפ'ן שאַכער-מאַרק

בערויבטע קרעמער. – אַ כד פערוואונדעטע. – אינטערוויו פון דעפּוטאַט ד"ר ראָזענבלאַט

(—) די יודישע הענדלער מיט אַלט־וואַרג אויפ'ן שאַכער-מאַרק (ווסכאָדניאַ 2), אין אַ צאָהל פון אַריבער 500, זע־נען לעצטענס שטאַרק טעראָריזירט גע־וואָרען דורך אַ גרופּע בוליגאַנעס.

פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג אָוונד, ווי נאָר ס'איז פינסטער געוואָרען, האָט זיך אַ מחנה בוליגאַנעס אַ שאָט-אַרויף געטון אויפ'ן פּלאַץ און גענומען שלאָגען די יודען און ווײַבער און צורײַבען זייער ביסעל סחורות. פערשטעהט זיך, אַז פיל יודען האָבען נישט געלאָזט צוגע־מען זיך די סחורה. די אָנפאַלער, בעוואָפּענטע מיט שטעקענס, האָבען דאַן צושלאָגען ביז בלוט זייערע קרבנות. אין דער פינסטער האָבען אויך גע־בלאָנקט מעסער'ס אין די הענד פון די באַנדיטען.

צווישען די טעראָריזירטע און צושלאָ־גענע יודען אויפ'ן שאַכער-מאַרק איז ענטשטאַנען אַן'אומגעהויערע בהלה. מען שען זענען געפאַלען אין בלאָטע, ווײַ־בער האָבען גע'חלש'ט און ספּאַזמירט און די אָנפאַלער האָבען געטון, ווי עס איז זיי געפעלען. דער סוף איז געווען, אַז צובראָכענע, צובלוטיגטע און בע־רויבטע, האָבען די אָרימעלייט פון שאַ־כער-מאַרק זיך אַהײמגעשלעפּט און זיך פיל פון זיי האָבען צומאָרגענס נישט געקענט אַרויס און נאָך פערדינען אויף א שטיקעל ברויט.

פרײַטאָג פריה איז דער פּרעיעס פון די קלײנהענדלער אַרויס אויפ'ן מאַרק, פעסטשטעלען, ווי אַזוי דער אָנפאַל אויף די יודען הענדלער איז פאָרגעקומען אָבער אויפ'ן מאַרק איז געווען אַ שרעק אַרויפגעצויגען. דער פּלאַץ איז געווען בעשפּריצט מיט בלוט פון די יודישע קרעמער.

דעפּוטאַט ד"ר ראָזענבלאַט, האָט תיכף אינטערווענירט וועגען דעם פאַל אין דער פּאָליצײַ קאָמאַנדע. אויפ'ן אָרט פון דער פּאַסירונג איז באַלד אַראָפּ געקומען אַ פּאָליציאַנטשער פּאַטרול, וועלכער האָט דאָרט אַרעסטירט איינינגע פערדעכטיגע אין דעם אָנפאַל. די איב־ריגע זענען אַנטלאָפען.

די יודישע אַלטוואַרג-הענדלער לעבען ווײַטער אין שרעק און אין דער סכנה פערטריבען צו ווערען פון'ם פּלאַץ, וואָס איז זייער היונה-קוואַל.

די בוליגאַנעס, וואָס זענען געבליבען אויף דער פרײַ, קומען כסדר דראָהען די שאַכער'ס און הענדלער, אַז זיי וועט'ען דאָ סוזעריגע אויספיהרען".

עס וואָלט געווען ראַטזאַם, אַז די זיכערהייטס-מאַכט זאָל אוועקשטעלען ביים שאַכער-פּלאַץ אויף ווסכאָדניאַ גאַס אַ פּאָליציי-וואַך, צו בעשיצען די אָרימע יודישע הענדלער און זיי געבען מעגליכ־קייט צו האַנדלען.

פון די דאָנערשטאָג'דיגע אָנפאַלען זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען מיט מעסער'ס און שטעקען'ס: מענדעל זאַ־לענשטאַיין (פּראַנצישקאַנער 57), בן-ציון בראָפּאָרט (פּעפּער-גאַס 17), גרשון־רענעך בער (פּראַנצישקאַנער 17), יעקב שעפּס (אַלעקסאַנדרינסקאַ 27). פאַראַהאַן אויך פיל לײַכטער פערוואונדעטע.

פאָלקס-לידער-אָוונד אין יוד. פאָלקס-אוניווערזיטעט

מיט דער בעטייליגונג פון בעוואוסטען פאָלקס-זינגער ה' מאַקס לעוו פון ווילנא, קומט פאַר היינט זונטאָג, 8.30 אָוועגד אין זאַל פון „התאחדות" אַ פאָלקס-לי־דער-אָוונד, מיט אַ רײַכען און אָרגינע־לען פּראָגראַם פון העברעאישע און יודישע פאָלקס-לידער.

די פּרוי (ראָמאַן)

פון א. י. גראָדזענסקי

(14-טע פאָרטזעצונג)

ווען ער האָט זיך צוריקגעקערט אויפ'ן בעט, איז שוין ריזעל נישט געווען. זי האָט זיך ווידער געלײגט אויף איהר אָרט נעבען גינזבורג'ן.

לייקין האָט זיך דערשפּירט, ווי ריזעל וואָלט איהם אָפּגענאַרט, געוואָלט איהם בלויז רייסט עס, בערוהיגען, געהייסען פערגעסען די לאָמפּ און דערווייל איז דער פינסטער זיך אָפּגעטראָגען פון איהם...

איהם איז ווידער בעפאַלען אַ חשק צו שטערען זיי, צוריק אַרויפדרייען די לעמפּעל און זיי נישט לאָזען בעהאַלטען זיך פון זײַן אויג און דער פינסטערניש. ער איז אָבער געבליבען זיצען אויפ'ן בעט און אַ אָנגעשפּאַרטער פּאָזע און גע־וואַרט. ער האָט געהערט ווי די קאַנאַ־פּע, אויף וועלכער ס'איז געלעגען ריזעל מיט גינזבורג, גיט פון צייט צו צייט אַ כקריפּ, אַ קרעכץ

— זיי שלאָפען נישט.. נײַן!.. — האָט ער געטראַכט — זיי טוען עפּעס..

און דער דאָזיגער „עפּעס" האָט זיך איהם אַרײַנגעהאַקט אין קאָפּ און ער האָט פּלוצלינג דורכגעשניטען די פינסטער־ניש, ווי מיט אַ בליץ:

— ריזעלע, איהר שלאָפט?

— נאָך נישט... איז דערגאַנגען צו איהם דורך דער פינסטערניש ריזעלס קול. און עס האָט געמאַכט דעם אײַנ־דרוק, אַז זי וואָלט זיך אויף זײַן פּראַגע נישט געריכט.

איהם האָט זיך געוואָלט זאָגען איהר, אַז זי איז אַ שלעכטע. איהם האָט זיך בכלל איצט געוואָלט איהר עפּעס אַ סך זאָגען, אויסריידען איהר.

אין דער דאָזיגער רגע האָט ער דער־שפּירט, ווי אין זײַן ברוסט האָט זיך אָנ־געקליבען אַ גאַנצער באַרג טענות אָט דער דאָזיגער קלײנינקער פרוי אויף דער ווײַ־סער קאַנאַפּע...

— וואָס גייט זי מיר, איבעריגענס, בכלל אָן? — האָט ער זיך פּלוצלינג אַליין אַ פרעג געטון. — מן הסתם איז דאָך צווישען איהר און גינזבורגען אַ ליבע וואָס איז ער, לייקין, מיט זיי פאַר אַ מחותן?...

און ווי עס וואָלט איהם עפּעס קלאָר געוואָרען, האָט ער זיך אַ בערוהיגטער אויסגעצויגען אין זײַנע בגדים אויף דרײַ־זעל'ס ווײַכער בעטעל.

ער האָט צוגעמאַכט די אויגען און אָנגעהויבען אײַנדרימלען...

— — — — — — — — — — —

— לייקין, איהר שלאָפט?

אַ פערשלאָפענער האָט לייקין דער־שפּירט אין דער פינסטער אַ קלײנע וואַ־רעמע הענטעל אויף זײַן שטערען. ער האָט געצויגען אַ האַנט און אָנגעטראָ־פען אויף אַ וואַרעמע פרויען-גוף. אין יענער רגע איז איהם קלאָר געוואָרען אין מוח, אַז נעבען איהם זיצט ריזעל, — אין אַ לאַנגער נאַכט-העמד מיט נאַקע־טע אָרעמס און נאַקעטע פיס.

— לייקין איהר שלאָפט? — האָט ער ווידער געהערט איהר קול.

ער האָט איהר אין דער פינסטער אַ צי געטון צו זיך, האָט אַרויפגעלייגט זײַן קאָפּ אויף איהר ברוסט, איהר אָרע געקלאַמערט מיט בײדע הענט און גע־קושט. ליגט צו זיך איהר וואַרימען גוף, פון וועלכען עס האָט געשטראָמט צו איהם אַ פרײַערדיגע לײַדענשאַפט...

און דער רגע האָט ער איהר מוחל געווען פאַר'ן פאַררדרוס, וואָס זי האָט איהם אָנגעטון דעם אָוונט.

צופרעסענדיג זײַנע ליפּען צו איהר קאָפּ האָט ער שטילערהייט אויסגעקושט איהרע ברעמען, אויגען, שטערן, ליפּע באַקען... געקושט איהר שטיל, מורא האָ־בענדיג גינזבורג זאָל נישט דערהערען...

קושענדיג איהר האָט ער אַרײַנגעזויגען אין זיך איהר פרישקייט. איהר יוגענד, איהר מיידלישען פּײַער. איהר וואַרימ־קייט און לײַדענשאַפטליכען לײַב. איה־רע ווײַבערישע גלוסטונגען. זײַנע הענט האָבען גענליטשט זיך איבער איהר נאַך וואַרימער נאַכט-העמד, איבער איהרע יונגינקע ברוסט, איבער איהרע וואַרי־מע אָרימס און באַרוויסע פיס...

פּלוצלינג האָט זיך ריזעל פון איהם אַ ריס געטון און ער איז ווידער געבלי־בען אַליין אין דער פינסטער, ווי רײַ־זעל, וועלכע איז נאַר-וואָס געזעסען נע־בען איהם אין נאַכט-העמד, מוליעט זיך איצט צו גינזבורג'ן. און אוודאי קושט זי איהם און אוודאי איז זי זײַ־נע. און אוודאי לעבט זי מיט איהם",

— האָט זיך איהם אין מוח געפּיקט אַן'אַמאָליפּהערליכער געדאַנק...

און איהם האָט געקאָכט אַ כעס פון פערדרוס אויף רײַזלען, אויף גינזבורגן, אויף זיך אַליין, וואָס ער לאָזט זיך אַזוי, אַז מען זאָל איהם בעליידיגען; אַז מען זאָל איהם אָפּנאַרען.

אָבער באַלד איז ער ווידער געוואָרען אָפּגעקיהלט.

— און סוף-כל-סוף וואָס פאַר אַ שייכות האָב איך צו דעם דאָזיגען מע־דעל און נאַכט-העמד? — האָט זיך איהם אַרײַנגעשפּאַרט אַ רוהיגע מחשבה. אפשר איז זי פאַרט גינזבורג'ס כלה?

און, ווי אַ בעפרידיגטער, געפרובט ווײַטער אײַנשלאָפען.

אָבער איהם האָט זיך שוין נישט גע־שלאָפען ער האָט געוואַרט, אַז רײַזעל זאָל ווידער קומען צו איהם פון דער קאַנאַפּע און אַוועקזעצען זיך נעבען איהם אויף דער בעט.

נאָר רײַזעל איז מעהר שוין יענע נאַכט צו איהם נישט געקומען, און ער איז אַן'אומבאַמערקטער אײַנגעשלאָפען, ווי אַן'אויסגעשעפּטער פון בענקעניש.

ערשט פאַרטאָג, ווען אין פענסטער האָט זיך אַרײַנגעשלײַכט די טאָג-ליכט, האָט לייקין צופעליג געעפענט די אוי־גען און זײַן פערשלאָפענער בליק איז געפאַלען אויף דער קאַנאַפּע. און ער האָט געזעהען, ווי צוגעטוליעט פעסט אײַנער צום צווייטען אַרומגעקלאַמערט די הענט און פערפלאָכטען, ווי שלאַנגען, זענען געלעגען צוויי גופים: גינזבורג — נישט קיין אויסגעטאָטענער. מיט אַ צושפּילטע בלאָער העמדל, און זאָקען, און די קלײ־נינקע רײַזעל מיט נאַקעטע אָרעמס און מיט באַרוועסע, ביז די קני אויפגעדעק־טע פיס, מיט צושויבערטע האָר אויף דער ווײַסער דעקאָלטירטער נאַכט-העמד אַ גלײַכגילטיגער, אַ פערשלאָפענער האָט לייקין צוריק צוגעמאַכט די אוי־גען, איבערהויפּטענדיג זיך צו דער וואַנט.

לייקין האָט יענעם פרימאָרגען אַ ביי־סעל פערשלאָפען ווען ער האָט גע־עפענט זײַנע אויגען, זענען שוין רײַ־זעל און גינזבורג געווען אָנגעטאָן און אַרומגעוואַשען.

— אַהאָ, קוים איהר דאָס אַביסעל אַרײַנגעשלאָפען. — האָט זיך רײַזעל אָפּ־גערופען די ערשטע צו איהם מיט אַן'אויסגערוהטען שמייכעל, — ס'איז שוין נישט פריה.

לייקין איז אויפגעשטאַנען און זיך אײַנגעוואַשען.

— לאָמיר געהען אין אַ קאַפע אַרײַן, — האָט רײַזעל פערגעלייגט.

(המשך קומט)

טעאטער און קונסט

שטורמישער ערפאלג
פון באראטאוו'ס ערשטען אויפטריט

די ערשטע אויפטריטען פון בעריהמטען קינסטלער פאול באראטאוו אין „פילהארמאניע", אין דער ראל פון „ריטמייסטער אדאלף", אין סטרינדבערגס „פאטער" — איז געווען א גרויס געשעהעניש אינ'ם יודישען טעאטער-לעבען אין לאדז.

בעת דער פרייטאגדיגער פרעמיערע זענען אנוועזענד געווען ליטעראטען, קינסטלער, זשורנאליסטען, פארשטעהער פון דער יודישער, פוילישער און דייטשער פרעסע און א גרויסער עולם האט פערפולט דעם זאל. באראטאוו האט אין „פאטער" געגעבען א קינסטלערישע קרעאציע פון דער העכסטער מדרגה. יעדעס ווארט, יעדע בעוועגונג יעדער זשעסט, יעדער מימישער אויסדרוק איז געווען אזוי אויסגערעכענט און פרעציזירט און האט אזוי שטארק געווירקט אויפ'ן עולם, אז אלע אנוועזענדע זענען מיטגעריסען געווארען און האבען מיטגעלעבט מיט דער ריהרענדער טראגעדיע פונ'ם ריטמייסטער.

אזא כין קינסטלערישען שפילען, (צו וועלכען ס'האט אויך מיטגעהאלפען דער אנסאמבל), ווי באראטאוו האט געוויזען, האט לאדז אין דעם לעצטען צעהנדליג יאהר נאך נישט געזעהן.

די אוואציעס נאך יעדען אקט האבען ממש נישט אויפגעהערט. דאס פובליקום האט אזוי ארום נעדאנקט פאר דעם גרויסען עסטעטישען פערגעניגען.

היינט אין אוונט וועט באראטאוו ווייטער אויפטרעטען אין „פאטער", מארגען — א פרעמיערע ערנסט טאלערס „הינקעמאן".

דער טאנץ-קאנצערט
פון רינא ניקאווא

מיטוואך איז אין זאל פון פילהארמאניע פארגעקומען דער לאנג-צוגעזאגטער קאנצערט פון דער טענצערין רינא ניקאווא. די דאזיגע טענצערין, וואס קומט פון פאלעסטינא, וואו זי איז אויפגעטרעטען מיט ערפאלג אין דער אפערע פון תל אביב, אונטערשיידעט זיך פון אנדערע טענצערינס דערמיט, וואס זי פערמאגט פיל אריגינעלע טעמעס. דאס איז א גרויס פערדינסט פון איהר זייט. א שאד נאר, וואס זי האט געטאנצט דעם אזוי גערופענעם „פערגאנגענהייטס-וואלס" און דעם שפאנישען טאנץ, וואס זענען, וואס אנ'אמת, וויסגעפיהרט געווארען מיט ווערוע, אבער די שטימונג און די פארם ייערע האבען נישט הארמאנירט מיט יער נאנצקייט פונ'ם ספעקטאקל. די אנקבארע מאטיווען פון יודישען טאנץ זענען ביז אהער געווען פערוואהרלאזט און דעריבער דארף מען ווארעם בעגריסען יעדע פרוב צו ווייזען יודישע טענץ אויף דער עסטראדע.

אהן צווייפעל פערמאגט פרוי ניקאווא אנ'אדער פון א געבוירענער טענצערין דאס בעדייט א סך, און שטעלט זי אין דער ערשטער רייה פון די יודישע טענצערינס. זי מוז אבער נאך ארבייטען, כדי אין טעכנישען זין צו שטעהן אויף איין הויך מיט די רענאמירטע אייראפעאישע טענצערינס. א גרויסע דאזע מוזיקאלישען געשמאק האט די קאנצערטיסטין ארויסג וויזען ביים אויסוועהלען די מוזיק צו איהרע טענץ, וואס איז באמת גוט געווען און שעהן אויסגעפיהרט געווארען דורך אינעז זשאסע.

די קאסטיומען זענען געשמאקפול געמאכט געווארען. זיי אבער זענען, א חוץ דעם קאסטיום צום טאנץ סאלאמע מעהר טעאטראל און קנאפ ציגעפאסט פאר א טענצערין.

דער טאנץ איז ווייטער פונ'ם לעבען, ווי טעאטער, און דעריבער פאדערן זיך דא מעהר אבסטראקטע, ווע־ניג רעאלע קאסטיומען.

איזא הארארי.

היינטיגע פייערליכע ערעפנונג
פון דער בילדער-און סקולפטור-אויסשטעלונג.

היינט, זונטאג 12 א זייגער פארמיטאג קומט פאר אין די הערליכע זאלען פון גייערס-הויז (מאניושקי 2) די פייערליכע ערעפנונג פון דער גראנדיעזער רעפרעזענטיווער בילדער-און סקולפטור-אויסשטעלונג פון די בעקאנטע לאדזשער קינסטלער איגנאצי הירשפאנק יאאכים קאהאנע, שמואל פינקעלשטיין, מיעטשיסלאוו לובעלסקי, אלעקסאנדער טשעטשאט און באלעסלאוו קוידעוויטש.

די אויבענדערמאנטע קינסטלער געהערען צו די פאפולערסטע מאלער אין פוילען און זייערע אויסגעשטעלטע ווערק וועלען זיכער פערשאפען דעם בעזוכער גרויס פערגעניגען.

דעם פראטעקטאראט איבער דער אויסשטעלונג פון די לאדזשער קינסטלער האט א־בערגענומען א ספעציעל געשאפענער עהרען-קאמיטעט.

צו דער היינטיגער ערעפנונג זענען איינגעלאדען געווארען די אנגעזעהענסטע פארשטעהער פון דער מאכט, געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און קינסטלער-וועלט.

מרדכי הערשמאן
קומט קיין לאדז

דער בעריהמטער חזן מרדכי הערשמאן פון אמעריקא קומט אינגיכען צופאהרען קיין לאדז און וועט אויפטרעטען מיט א גרויסען קאנצערט אין לאדזשער „פילהארמאניע".

מרדכי הערשמאן איז נישט קיין פנים חרשות פאר די לאדזשער מעלאמאנען. נאך איידער ער איז אוועקגעפאהרען קיין אמעריקא זענען דא זיינע קאנצערטען שטענדיג געווען א געשעהעניש. יעדער אויפטריט זיינער איז פערוואנדעלט געווארען אין א יום-טוב, און אמעריקא האט זיך זיין חזנישער נאמען דערהויבען צו דער העכסטער מדרגה פון רוהם און גלאנץ. ביים היינטיגען טאג ווערט הערשמאן פערעכענט פאר איינעם פון די גרעסטע חזנים אין דער וועלט.

חזן הערשמאן ווערט גערופען מיט'ן נאמען „דער יודישער קארוזא".

נעגער קאנטאר מוביה הכהן
אין לאדז

אונזער שטאט ערווארט די נאכסטע טעג א גרויסע סענסאציאנעלע געשעהעניש: דער הערליכער טענאר מוביה הכהן דער יודישער נעגער חזן וועט בעזוכען לאדז און וועט אויפטרעטען אין פילהארמאניע זאל מיטוואך, דעם 8.1 אויף וועלכען ער וועט אויספיהרען די שענסטע סינאגאגאלע, ווי אויך העברעאישע און יודישע פאלקס-לידער. זיין שעהנע שטימע און זיין סענטימענטאלער נעזאנג ציהען צו אויף זיינע קאנצערטען א גרויסען עולם, און דער זינגער ווערט ענטוזיאסטיש אפלאדירט.

מוביה הכהן האט מיט איניגע מאנאטען צוריק געגעבען א גאנצע רייהע קאנצערטען אין בערלין, פראנקפורט און אין האמבורג, און איבעראל איז ער ווארם אויפגענומען געווארען סיי פון פובליקום און סיי פון דער קריטיק

אויך אין לאדז האט זיין קאנצערט ארויסגערופען א גרויסע פער... סירונג.

קאנצערט פון נאמבערטא ארדעללי

דער בעריהמטער העלדען טענאר נאמבערטא ארדעללי, וועלכען די אויסלענדישע פרעסע נעמט אזוי ענטוזיאסטיש אויף, קומט צופאהרען נאך לאדז אויף איין איינציגען קאנצערט דאנערשטאג דעם 4.12, אין פילהארמאניע זאל.

דער בעריהמטער ארטיסט, וועלכען מיר האבען שוין געהאט די מעגליכקייט צו הערען דעם היינטיגען זומער אין יוני מאנאט, וועט זינגען אויף זיין דאנערשטאג'דיגען קאנצערט א גאנצע רייהע נייע הערליכע לידער, ווי אויך אריען, אפערן. דאס וועט זיין דער 7-טער מייסטער-קאנצערט ארגאניזי'רט דורך די ריהרעוודיגע דירעקציע פון ה' אלפרעד שטרויך.

ראדיא פראגראם

זונטאג 30 נאוועמבער

לאדז (233,8) 11.30 פייערליכע וואך-ווערקסעל אין בעלוועדער, 11.58 שעה צייכען, — 12 ערעפנונג פון פוילישע היסטאריקער צוזאמענפאהר אין ווארשא, — 13 טראנסמיסיע פון דער 2 העלפט פון פריה-מארגען קאנצערט פון דער ווארשאווער פילהארמאניע, — 14 פארלעזונג פון טעגליכען פראגראם ווי אויך קינא און טעאטער רעפערטואר 14.30 אגראריש אוידיציע מיט מוזיק (טר. פון ווארשא). 15.40 פראגראם פאר יוגענד (טר. פון ווארשא), — 16 פעס-קאסטען, 16.20 גראמאפאן פליטען מוזיק פון ווארשא, 16.40 פארטראג „נייע מעטאדע צו אינטערזוכען די ימים" (טר. פון קראקא), 16.55 גראמאפאן פליטען מוזיק פון ווארשא, 17.15 אנגענעהמע און נוצליכע ידיעות (טר. פון ווארשא), 14.40 פאפולערער קאנצערט פון ווארשאווער פאליציי-ארקעסטער, — 19 פערשידענעס, 19.25 פעליעטאן (טר. פון ווארשא), 19.40 לאדזשער ספארט קאמוניקאט און פארלעזונג פון פראגראם אויף מאנטאג, — 20 הערשפיל (טר. פון ווילנא), 20.30 פאפולערער קאנצערט פון ראדיא ארקעסטער 21.10 ליטעראַרישע פירטעל שעה (טר. פון ווארשא 21.25 פארטזעצונג פון קאנצערט, — 22 פעליעטאן, 22.05 פידעל דועט (טר. פון ווארשא), 22.30 וועטער, פאליציי, אין ספארט קאמוניקאטען, — 23 טאנץ מוזיק פון ווארשא.

—:0:—

100 יאהר נאכ'ן נאוועמבער-אויפשטאנד
די היינטיגע פייערליכקייטען אין לאדז

די פייערליכקייטען צום 100-טען יאהרטאג זונט דעם נאוועמבער אויפשטאנד, וואס זענען אין לאדז צוגעגרייט געווארען דורך א ספעציעלען עהרען-קאמיטעט, האבען זיך אין אונזער שטאט שוין נעכטען אנגעהויבען.

באלד אין דער פריה זענען אין אלע לאדזשער מיליטערישע אפטיילונגען אפגעהאלטען געווארען פייערליכע קאנצערטען מיט'ן אנטייל פון אפיצירען, וועלכע האבען געהאלטען רעדעס וועגען די מומיגע העלדען, וועלכע האבען מיט 100 יאהר צוריק זיך ארייגעגעריסען אין ווארשעווער בעלוועדער און ארויסגעלאזט איבער דער וועלט דעם רוף צום אויפשטאנד פאר פוילען'ס פרייהייט. די מיליטערישע ארקעסטער'ס האבען דערויף געשפילט לכבוד די דאזיגע דרייסטע קעמפפער..

און אוונט האבען איבער די גאסען פון שטאט דורכמארשירט צוזוילע און מיליטער אפטיילונגען מיט מארקעסטערם וועלכע האבען אונטער דער שיין פון פלאקערענדע שטורקאצען אויף די הויפט-גאסען פון שטאט געשפילט פוילישע נאציאנאלע קאמפס-מארשען. די מארשען זענען אפגעשפילט געווארען גלייכצייטיג אין עטליכע גאסען מיטאמאל. דעריבער זענען אלע בלאו-ארקעסטער'ס אין לאדז מאבילזירט געווארען אויף נעכטען אוונט, און פונקט ביי דריי פירטעל אויף 6 (ווען אין 1830 אין ווארשא איז געגעבען געווארען דער סיגנאל צום אויפשטאנד) האבען זיי געלאזט הערען איבער די גאסען די אקארדען פון די שאפונגען פון פאר 100 יאהר צוריק

היינט, זונטאג, אינ'ם טאג פון איי־גענטליכען יום-טוב, וועט אויפ'ן פרייהייטס-פלאץ 7 זייגער פריה אפגע־שפילט ווערען דורך א סך ארקעסטערס א „צאפשטוק".

9 פריה וועלען אין די געבעטס-הייזער פון אלע אמונות אפגערעכט ווערען פייערליכע תפילות.

11 אזייגער וועט א דעלעגאציע פון דער רעגירונגס-מאכט קאמונאל פאר־שטעהער און מיליטערישן גארניזאן אין לאדז אוועקלעגען א קראנץ אויף דער פלוטע פון „אומבעקאנטען זעלנער".

האלב 1 ווע טפאר'ן בנין פון שול־קוראטאריום אויף פעטריקאווער 104 פארקומען א רעפילארע פון מיליטער, ארגאניזאציעס פאר מיליטערישע פאר־בערייטונג, ספארט-פעראיינען, צעכע א. א.

9 אוונט וועט אין שטאט-טעאטער שטאטד פאר פוילען'ס פרייהייט. די מי־...

גענעבען ווערען א פייערליכע פארשטעלונג פון דער „נאוועמבער נאכט" און „ווארשאוויאנקא" פון וויספיאנסקי.

• • •

פייערונג אין „אהל יעקב"

נעכטען, שבת פרוה, ביים דאווענען איז אין דער שוהל „אהל יעקב" פארגעקומען א ספעציעלע פייערונג צוליב דעם 100-טען יאהר-טאג פונ'ם נאוועמבער-אויפשטאנד.

די שוהל איז געווען פייערליך אילומינירט. די פייערונג האט זיך אנגעהויבען נאך קריאת התורה מיט'ן אפזינגען געהעריגע קאפיטלען תהילים, („הללויה הללו אל בקדשו" א. א.) דורכ'ן חזן ה' מייסטערמאן מיט'ן כאר. דערויף האט ה' דראמשינסקי געמאכט א ספעציעל פערפאסטען „מי שברך" לכבוד דעם פרעזידענט מאשטשיצקי און מארשאל פילסודסקי.

צולעצט האט דער כאר געזונגען דעם פוילישען נאציאנאלען הימן און „התקוה". די פייערונג איז געווען אנ'אייגנדרוקספולע.

—=0§0=—

ארבייטסלאזען-שטיצע פאר נאוועמבער

מארגען, מאנטאג הויבט זיך אן די רעגיסטראציע אויף ארבייטס־לאזען שטיצע פאר'ן חודש נאוועמבער. די רעגיסטראציע קומט פאר אויף דער נ' 28 שיסער-פויל 32.

A, B, C, D, E, F	מאנטאג
G, H, I, J	דינסטאג
K, L, Ł	מיטוואך
M, N, O	דאנערשטאג
P, R, S	פרייטאג
T, U, W, Z, Ż	שבת

—=0§0=—

יוד. ארט.-פעראיין אין פוילען. דירעקטאריאט פון די פעראיינס-טעאטערן. בעפולמעכטיגטער דירעקטאר פאר לאדז: א. שטאקפעדער. לייטער: א. בעזמאן.

לאדזשער יוד. קאמער-טעאטער — נייער „ארט"

ווייסער זאל „מאנטיפעל" זאכאדניא 43. קינסטלערישער לייטער: מ. בראדערזאן

היינט, זונטאג דעם 30. נאוו. 2 פארשטעלונגען אנהויב 7.45 און 9.45 אוונט

— א. נ. —

אויפן הימעל א יאריד

אין 2 טיילען 14 בילדער.

נומערן: 1) קלאוניקעס, 2) דאס ליד פון די מיידלעך, 3) אויפ'ן דארף, 4) שלום-בית, 5) נעץ-סמעטנריק, 6) אויפ'ן „טעפעטק", 7) אויפ'ן וועג קיין בית-לחם, 8) נאך האלבע נאכט, 9) „לאפסערדאקעס", 10) ביים סאמאוואר, 11) מאנאלאג, 12) הערבסט-טאנגא, 13) יוד. ראפסאדיע, 14) אויפ'ן הימעל א יאריד.

אנסאמבל לויט'ן א.ב. פרויען: זיסעל-גירל, מ. דעלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע-מרים, מאשע פעטערמאן, אלא שליפעראוויטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, ש. דזשיגאן, מאטעל קאן, יעקב ריינגלאס, י. שומאכער, י. ...

מעטקעטען: מ. בראדערזאן, ל. נאדעלמאן, מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאן, אין: פאלקס-מאטיוון. דעקאר. און קאסטיומען י. ברוינער, טענץ איינשטודירט דורך אריענא פרושיצקא מוזיק-לייטער-ה. רובין, רעזשי-דזשיגאן, שומאכער, בינע-איינשטעלער-מ. קאן, ליכט-עפעקטען - יערזשאלימסקי

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 11 פריה ביז 2 בייטאג און פון 5 אזייגער אוו. שבת א גאנצען טאג.

פאר א פאלשען וועקסעל
פער'משפט אויף תפיסה

(ה) דאס לאדזשער קרייז געריכט האט פער'משפט אויף א האלב יאהר תפיסה דעם ווארשאווער איינוואוינער נפתלי ראזען (דזשיקע 17), וועלכער האט געקויפט ביי אברהם דוד ראזענבוים פון בזשעזשין קאנפעקציע און איהם געגעבען א וועקסעל אויף 300 זל. דער אויסשטעלער פון וועקסעל איז געווען א סוחר פון דער הפטורה.

Dr. med. M. Heller — ספעציאליסט פאר הויט-, און וועגעריש קראנקהייטען — 179-89 — נאורוטאוויטש 2 — נעמט פון 8—4 — פון 10 פריה ביז ...

Dr. med. J. Lubicz — Ortopeda — גדאנסקא 26, טעל. 188-17 — ... נעמט 2.30 ביז 4.30 נאכמ.

Dr. med. M. Lerner — קיליענסקיעגא 64, טעל. 113-09 — נעמט אן פון 5—3

Dr. med. H. Rózaner — ספעציאליסט פון הויט- און וועגעריש קראנקהייטן — נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-06 — נעמט אן פון 8—10 אוונט

Dr. A. Mazur — פיאטרקאווסקא 67, טעל. 166-01 — נעמט אן פון 2.81.30—10 ... 6—4 אוונט

Dr. med. Adam Bender — נארוטאוויטשא 30 טעל. 104-75

פערשאלטען בלוט
גרויסער שפאנענדער ראמאן פון דער היינטיגער צייט

(86 פארטזעצונג)

— דערווייל מוז איך אבער בעהאלטען דעם טויטען קערפער! די דאזיגע אלטע פרוי האט סיי-ווי אפגעלעבט אנ'איינזאם הינטיש לעבען. אין גאנצען דארף האט קיינער פון איהר נישט געוואוסט. זי האט צו זיך נישט געהאט קיין קרוב, קיין געקאנטען — און ס'וועט זיך קיינער אויף איהר פערשוואונדען ווערען נישט פעראינטערעסירען. ס'קען גאר בעסערע געלעגענהייט נישט זיין! אבער צי איז עס דען פון מיר נישט קיין עולה? צי איך דען נישט קיין עבירה דערמיט, וואס זי קומט נישט צו קבורה, אזוי ווי ס'דארף זיין? אבער איך פערהאף, אז גאט וועט מיר מוחל זיין, ווען פון א גרויסע האב איך אויסגעקליבען א קליינע עבירה. זי וועט אין קעלער ליגען אזוי רוהיג, ווי אויפ'ן בית-הקברות. דאס איז נישט געווען עפעס א צופאל, דאס האט מען פון הימעל אזוי צוגעגרייט. נאר, דיר, גאט, דאנק איך, וואס דו האסט גורם געווען איך זאל נישט אויספיהרען קיין מארד! אבער דאס דארף געשעהן, וואס גיכער, ווארום עס קאן אויך א צוטטער בעמערקען דעם טויטען קערפער און דאן איז דער פלאן אינגאנצען צושטערט! — האט ער אויסגערופען און אוועקגעשלעפט דעם טויטען קערפער צווישען די געדיכטע קשאקעס.

דארט האט ער דעם בר-מינן בעהאלטען, איהר גוט פערדעקט מיט צווייגליך און בלעטער, אזוי, אז ס'איז גאר נישט געווען צו דערקענען.

— איצט בין איך ווידער אין מיין אייגענער הויט! איך וועל א היימגעהן צו מיין מוטער און איהר אלץ דערצעהלען. זאל זי וויסען, אין וואס פאר א מצודה איך האב זיך געפונען, זאל זי זיך דערוויסען, ווי וויט איך האב געליטען, זאל זי הערען, ווי שוואך און קליינטשיק איך בין געוועזען, זאל זי דערקענען, אין וואס פאר א סכנה איך האב געשוועבט! אבער ניין, זי קען דאך אדעלא'ן בכלל נישט! וואס וועט זי דען זאגען, ווען איך וועל איהר דערצעהלען, אז זי מיט איהר מאטער זענען טעגאנגען אזא פערברעכען געגען אנ'אומגליקליכער פרוי? איך וועל דעריבער שווייגען און איהר גארנישט דערצעהלען וועגען איהר פערזענליך!.. א, גאט, ווי לייכט ס'איז מיר געווארען אויפ'ן הארץ!

שנעל האט ער אנגעטון אויף זיך די ביקס און מיט שנעלע טריט געגאנגען א היים צו זיינע עלטערן.

• • •

דער יעגער באומאן איז דורך דער דאזיגער צייט א היימגעקומען.

די פרוי זיינע איז געווען זעהר שטארק איבערראשט, דערזעהענדיג, אין וואס פאר אנ'אויפרעגונג איהר מאן געפינט זיך. זי האט איהם מיט שטוינען אנגעקוקט, אבער קיין איינציג ווארט האט זי נישט ארויסגערעדט. זי האט פערשטאנען, אז אין אזא מאמענט וועט ער זיך בלויז אנבייזערן אויף איהר און וואס וועט זי שוין האבען דערפון.

באומאן איז גלייך צוגעגאנגען צו דער שאנק, דארט אוועקגעשטעלט זיין ביקס, אראפגעווארפען פון זיך דעם קאפעלוש און צוגעהענדיג צו א שטוהל האט ער זיך מידלעך אראפגעלאזט אויף איהם.

— וואס איז עפעס געשעהן מיט דיר, אלטער? דו קומסט א היים מיט אזא ברוגז'דיג פנים? האסטו עפעס גע־האט פערדרוס אין וואלד? — האט זי געפרעגט.

— אוי, איך ווייס נישט, וועגען וועלכען איך זאל דיר אנהויבען צו דערצעהלען, ס'האט זיך מיר אזוי פיל געטראפען, אז די צונג פלאנטערט זיך מיר שוין איידער איך הויב נאך אן צו דערצעהלען! — האט דער יעגער מיט צארן אויסגערופען.

— איז דען אין וואלד עפעס אויסטערלישעס געשעהן?

— האט זי געפרעגט און אויפ'ן רעיון איז געקומען די אי־בערלעבענישען פון איהר זוהן, פעליקס.

— איך גלויב, אז נאר דער טייוועל האט מיך אהינגעטראגען „צום ברוינעם הירש" אדער אפשר, איז דאס גאר געווען א גוטער מלאך, וואס שיצט אימער אונזער כבוד! — האט באומאן אויסגערופען.

— אין דער שענק „צום ברוינעם הירש" ביסטו גאר היינט געווען? — האט א צושראקענע געשטאמעלט פרוי באומאן.

— יא, און ווייסטו ווען איך האב דארט געטראפען?

— אפשר דאך נישט אונזער פעליקס? — איז ארויסגעפאלען די יעגערין.

באומאן האט א ציטער-געטון.

— וואס, ווי קומסטו דען בכלל ארויף צו רעדען וועגען אונזער פעליקס? די פלאנטערסט זיך עפעס אזוי מיט דער צונג. א סוף, ארויס מיט'ן לשון! פארוואס איז דיר פונקט איינגעפאלען אונזער פעליקס?

זיין פרוי האט זיך אבער באלד געכאפט דערויף.

— נו, נו, רעג דיך נאר נישט אזוי אויף. איך האב אפילו נישט די מינדעסטע סיבה צו זאגען, אז פעליקס איז אנ'איינגעהער אין דער דאזיגער שענק. ווייל אבער דו האסט מיך געהייסען טרעפען, האב איך פונקט אנגעכאפט אונזער זוהנ'ס נאמען. און איצט זאג-זשע מיר טאקע וועמען דו האסט דארט געטראפען?

— הער, מאריא, מיר זענען שוין אזוי פיל יאהרען צוזאמען און איך האב נאך קיינמאל נישט בעמערקט, אז דו זאלסט פאר מיר עפעס אויסבעהאלטען. איצט אבער דאכט זיך מיר, אז דו זאגסט מיר נישט, וואס ביי דיר אונטערן הארץ טוט זיך.

— פו, אלטישקער, דאס האב איך פון דיר נישט דערווארט, אז דו וועסט אויף דיינע אלטע יאהרען מיך חושד זיין אין אזא זאך! — האט איהם די פרוי בעגעגנט פערט א געקרענקטע פון איהר אומשולדיגקייט און עהרליכקייט.

(פארטזעצונג קומט).

TOW. AKC.
MYSZKOWSKIEJ FABRYKI SZTUCZNEGO JEDWABIU
w MYSZKOWIE
zawiadamia Sz. Odbiorców, iż fabryka po gruntownym remoncie **znów została uruchmiona.**

קינדער וועגעלעך
דריי רעדערדיקע ראָ-
הערן סאַמאַכאָדניקעס
דרעזינקעס צו קלאַנעטן
וויַגענע אויפאַרבייטונג
א גרויסען אויסוואהל
אָורט און דעטייל
„Polonja"
Andrzeja 24
נעמט אויך אָן אלע
ארט רעפּאַראַציעס

אכטונג צייטונגס-פערקויפער'ס!
די פערוואלטונג פון צייטונגס-פערקויפער-פעראיין מאכט בעקאנט אלע מיטגלידער, אז מאנטיק, דעם 6/XII 7 א זייגער אוונט קומט פאר אין אייגענעם לאקאל וואָקשטרא 34, די יעהרליכע אלגעמיינע
גענעראל-פערזאמלונג
מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהל פון א פרעזי-דענט און סעקרעטער, 3) בעריכט פון די רעוויזיאנס-קאמיסיע, 4) וואהלען פון א פערוואלטונג, קאנדידאטען און רעוויזיאנס-קאמיסיע.
מיט אכטונג די פערוואלטונג.

„Jak Cię widzą, tak Cię piszą"
(לויט די שיך — דערקענט מען דעם „איך")
אַנ'אַלט שפּריכוואָרט, אָבער שטענדיג אויפ'ן אָרט. יעדער קולטורעלער מענש דארף זארגען וועגען זיין אויסערליכקייט. טראָגט דעריבער שטענדיג די קאָנקורענצלאָזע קוואַליטעט
גומי-אבצאסען
„LUX"
איהר וועט דעריבער היטען אייערע שיך פאַר א פריהצייטיגער דעפאָרמירונג און פערשפּאָרן א בעדייטענדע פאַציע אין הויז-ליכען בודזשעט. — פּרובט און איהר וועט זיך איבערצייגען!
M. WAJNACHT,
Łódź, ul. Nowomiejska 31.

קינא
ZACHĘTA
זגיערזשער-גאס 26.
היינט און וויטערדיגע טעג!!!
מעכטיגע דראמא פון אריסטאקראטיע און דאס לעבען פון צירק-ארטיסטען א. ג.:
די דערנער פון גורל
א פילם מיט א שטארקען אינהאלט און פרעכטיגער אויסשטאטונג. האלט דעם צושויער אין אנ'אונאויפהערליכער שפּאנונג.
אין די הויפט-ראלען:
ERNA MORENA PAWEŁ RICHTER
ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' י. סטעפאנסקי. אנפאנג פון די סעאנסען אין די וואכען טעג 4 א זייגער נאכמיטאג. — שבת, זונטאג, און חגאות 12 א זייגער פארמיטאג. דער זאל איז בעהייצט — נאהנטסטער פראגראם „גיפטמישער".

וואס זענען דאס בעדער לויט'ן סיסטעם סאנדאר?!
נעהמט צום באַד-אַנשטאַלט פון ר. בוינטער, קיליינסקיעגא 134 [illegible] דער ערשטער אנשטאַלט אין פוילען, וועלכער האָט איינגעפיהרט בעדער לויט'ן סיסטעם סאנדאר!
אכטונג! אלזא:
1) קויהלען-זויערע-בעדער — ביי הארץ-קראנקהייטען, נערוועזיטעט, ארטעריע-סקלעראָז און ביי פרויען-קראנקהייטען.
2) טלען-בעדער — ביי אַנ'אַפּגעשוואַכטען נערווען-סיסטעם (שלאָפלאָזיגקייט, רייצבאַרקייט, שרעקענס-נעפּיהל א. ד. גל.)
3) שוים-בעדער — וואס פערטרעטען באַראָוויניע-פּעהלערבאַד... ארטעריטיס, דיקקייט, גאַלשטיינען און מוסקעל-ווייטאָגען (רעוומאַטיזם) אויך געזונדער... ביי פרויען-קראַנקהייטען.
4) שפרודעל-בעדער — נערווען-יסורים אין הארץ, ארטעריע-סקלעראָז, מאַגנאַל און פּאַטענט א. ד. גל.
אויסערדעם שוועבעל-בעדער, זאַלץ-בעדער, נאַדעל-בעדער אויף א שפרודעל אָדער געוועגליכען אופן
רוימיש-רוסישע שוויץ-בעדער לויט'ן לעצטען אויסדרוק פון דער טעכניק!!
דאַמפ-בעדער II קל.!!
שווים-באַסיין און געוועגליכע וואַנעס!
מאַסאַזשען, פּעדיקיר, מאַניקיר, פריזיער (קע) אויפ'ן אָרט!
הייל-בעדער, אויך רוימיש-רוסישע שוויץ-בעדער אָפען פאַר פ ר ו י ע ן יעדען מאָנטאָג און מיטוואָך, פ אַ ר ה ע ר ע ן אין די איבריגע טעג פון דער וואָך.

ו. י. ז. א.
פרעבעל-קאמפלעט
אין העברעאישער שפראך פאר קינדער פון 3—6 יאָהר
שענקעוויטשא 26, לאָקאַל פון „וויזא".

אַ זעלטענע געלעגענהייט
דער הורט-לאַגער פון טריקאטאזשען-אויסאַרבייטונגען און וואלענע סוועטערס
Izrael Falke
לאדז, פולנאצנא 4, פראָנט 1. שטאָק
אָרדענט איין אַנ'איין ח'דש'ליכען הורט-
דעטייל-אויספערקויף
פון אַלערליי אַרטיקלען צו אויסערגעוועהנליכע נידריגע פרייזען
מיט ראבאט ביז 50%
בעמ.: דעטייל-פערקויף, נאָר יעדן דינסטאָג, מיטוואָך, דאָנערשטאָג

Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Dobroczynności
podaje niniejszym do wiadomości swych członków, że w dniu 14 grudnia r. b. o godz. 4-ej po poł. odbędzie się w lokalu tegoż T-wa, mieszczącego się przy ul. Zachodniej Nr. 20
Zwyczajne Ogólne Zebranie
z następującym porządkiem dziennym:
1) Zagajenie posiedzenia
2) Wybór przewodniczącego, sekretarza i asesorów
3) Odczytanie protokułu Komisji Rewizyjnej
4) Zatwierdzenie bilansów i sprawozdanie z działalności Towarzystwa w łatach 1928/29.
5) Zatwierdzenie bilansów na lata 1930 i 31
6) Sprawa placu przy ul. Północnej 51
7) Sprawa szpitala w Radogoszczu
8) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na rok 1931.
9) Dokompletowanie Zarządu
10) Wolne wnioski.
W razie niedojścia do skutku Ogólnego Zebrania w pierwszym terminie, z powodu niezgłoszenie się wymaganej statutowo ilości członków, wyznaczony zostaje powtórny termin na dzień 21 grudnia r. b. o godz. 4-ej po poł., w którym to terminie Ogólne Zebranie odbędzie się bez względu na ilość przybyłych członków

מיט אַ רוהיג געוויסען
קענען מיר גאראנטירען,
דאס מעטאַל-בעטען, קינדער-וועגעלעך, מאטראצען פאַר הײלצענע בעטען לויט'ן מאָס „פּאַטענט", וואַש-טישען און ווינד-מאַשקעס אַמביליגסטען איז צו בעקומען אין פאַבריקס-לאַגער
„Dobropol"
פּיעטריקאָווער 73 אין הויף, טעל. 158-61

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנ-געוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ
פּעטריקאָווער 17
2-טער הויף פאַרטער
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען פּאַסער, וויזעס אין קאַמיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצן אינטערציזיעס, אַקטן, דאַראַוויזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עוועגטועל מיט אַנ'אַדוואָקאַט.
די איינציגע טאָכטער פון ישראל מאַנעלאַ
2-טער הויף פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.
בעמ.: דאָס ניי-„געבאַקענע" מאַנעלאַ-ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך
אין צווייטען הויף פּאַרטער
טעלעפאָן 148-79

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה, אם תקח אמרי, ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער
ביוראָ — פון
ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף, אויף ע ר ש ט ע ן הויף
פּיעטריקאָווער 17
לינקע אָפיצי-נע פּאַרטער.
טעלעפאָן 124-95
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורושאַנד ראַזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.
מיט אכטונג
ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17 ערשטער הויף.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.
קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישע הייל-קאַבינעט-קאַבינעטען
טעגליך פון 8 א זייגער פריה ביז 9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זלאָטעס

נאכמיטאג חדר
פאַר קינדער, וואָס לערנען אין פּאַוושעכנאַ שולען
פון י. ד. ראזענפעלד
פלאַץ וואָלנאָשטשי 6 (נייע שטאָט)
מעלדעט דאָס ס'ווערען אָנגענומען קינדער פון עדע עלטער צו לערנען אַלע למודי קודש, עברי, חומש, רש"י, תנ"ך משניות, גמרא העברעאיש און יודיש
איינשרייבען פון נייע תלמידים פון 4—7 אָוו.
געדענקט דעם אדרעס: נייע שטאָדט 6, קווער אָפיצינע רעכטס 2-טער שטאָק.

ס'איז ערעפענט געוואָרען
אויגען-קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּעטריקאָווער 90 טעל. 221-72
נעמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א.אַ.ז.) ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 1—9 און פון 4—7.30 אָוונט.

א קוואַליפיצירטער שפּריקער-ארכיטעקט [illegible]

Sz. Maroko, Łódź [illegible]

לעזט דאָס „לאדזער טאגעבלאט"

כלאַנג-פילם-טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178
פון הײ'ט, דעם 27.11 ביז ן 5. דעצעמב. 1930
גראַנדיעזע פּרעמ'ערע פון גרעסטען קלאַנג-פילם אויף דער וועלט. עס נעמען אנטייל 5.000 אַרטיסטען
נח'ס תבה
די הויפּט-ראָלען קרעאירען:
George O'brien i Dolores Kostello
אנפאַנג אין די וואָכען-טעג 5.30, 7.30 און 9.15
שבת, זונטאַג און חגאות 3.30
אויסערן-פּראָגראַם:
רעוועלאַציע-קלאַנג-צוגאַבע
דער נאָהנטסטער פּראָגראַם:
ריאָ ריטאַ אין דער הויפּט-ראָלע Bebe Daniels

וויכטיג פאַר דאַמען!
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלעגאַנטסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי.
נאָר פאַר 2.50 זל.
געדענקט דעם אדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פּיינער אויס-פּערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל
„TOLA"
ס'ווערען אויך אויסגעאַרבייט סאַקעפּקעס די נייעסטע פאַסאָנען פון אַלטע און נייע פילץ-היטען צו שפּאָט ביליגע פרייזען.

פיזיקאַלישער טעראַפּיע
קאַבינעט
ביי דער געז. „לינת-הצדק"
(נאַכט-פּאָגאָטאָוויע) צעגיעלניאַנאַ 53
אָפען פון 10—2 און פון 4—6 אָוונד.
קוואַרץ-לאַמפּ — 1 זל.
סאַלוקס „ 2.50
דיאַטערמיע „ 3.—
עלעקטריש באָד „ 2.50

Dr. med. St. Prarort
ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 6—8 אָוונד
גדאַנסקאַ 77ª, טעל. 208 95
אין לעטשניצע „סאַניטאַס", ציגעל-גאַס 29
פון 11 ביז 1 מיטאָג.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: [illegible]
Redaktor-wydawca S. Hamburski
Drukarnia: B. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska [illegible]